

HÁRS JÓZSEF

A TESTVÉRVÁROSOK ÉS SOPRON

2005 szeptember

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető sorok	(3)
Mi is a testvérváros fogalma?	(4)
Mióta él a testvérváros fogalma?	(5)
Egy példaértékű kapcsolatról	(6)
A testvérvárosi mozgalom Magyarországon	(8)
Soproni előzmények	(10)
A németek kitelepítésének hatása a soproni külkapcsolatokra	(11)
A német testvérvárosok:	
1. Bad Wimpfen	(13)
A német testvérvárosok:	
2. Kempten	(18)
Német kisvárosok áldozatkészsége:	
Elke Kincse Alapítvány	(23)
Arrafelé is laknak magyarok: Rorschach	(24)
A németek sorsa ott is kisebbségi sors: Bolzano/Bozen	(27)
Maradjunk az olaszoknál: Montespertoli	(30)
Ők is szeretnének csatlakozni: Recoaro	(30)
Meglepő kapcsolat egy olasz kisközséggel: Avasinis	(31)
Elvégre rokonok vagyunk: Seinäjoki	(31)
Lehet még messzebb: Kazuno	(33)
Nyitás Erdélyre: a borexportról. /Mediaș/Medwisch	(35)
A három város szövetsége	(37)
A bor és a Pannon régió: Eisenstadt/Kismarton	(38)
Egy kis kikapcsolódás (Diplomataszüret)	(40)
A legújabb: Eilat	(40)
Levelezések onnan ide, innen oda:	
1. Brennberg írja Brennbergnek	(41)
2. Selmecbánya/Banska Štiavnica jelentkezik	(42)
3. Sosnowiecben magyarul tanulnak	(43)
4. Fejlődő kapcsolatok a lengyel Olsztyn városával	(43)
5. Szép város Veliko Turnovo	(43)
Az élet nem áll meg. Befejezés	(44)
Név- és tárgymutató	(47)

Bevezető sorok

A műemlékekben gazdag, 54 000 lakosú, polgári hagyományaira büszke nyugat-magyarországi város vonzáskörzete túlnyúlik az országhatáron. A Fertő és az Alpok között, erdők koszorúta völgyben fekvő Sopron (a római Scarbantia, a németek Ödenburgja), 1277-ben hűségéért érte el a városi rangot, 1921-ben pedig a Civitas Fidelissima címet.

A leghűségesebb város (az 1440-es évektől kezdve szabad királyi város)¹ másodsor azzal érdemelte meg az ország elismerését, hogy a trianoni békével szembeállva, népszavazáson bizonyította be magyarságát. Életereje és alkalmazkodó képessége átsegítette a második világháború megpróbáltatásain (a bombakárokon és a gazdasági életében fontos szerepet játszó zsidóságának elhurcolásán), s össze tudta szedni magát a német anyanyelvű gazdatársadalom kitelepítése (1946), osztrák területen maradt birtokainak² felsőbb nyomással kikényszerített eladása (1948) majd erdővagyonának és megyeszékhelyi rangjának elvesztése (1950), a brennbergi szénbánya bezárása (1952) utáni sokkos állapotából. Csak a Győr—Sopron—Ebenfurti Vasút vonala kötötte össze a szabad világgal. A kocsik zárt ablakai mögül integettek a nyugatra menekültek a leeresztett sorompónál várakozó hozzátartozóiknak. Az utolsó lépcső korlátjába kapaszkodott a fegyveres határőr. A vonat Ebenfurth felől jövet haladt Deutschkreutz felé és vissza.³

A szögesdrót és a határsáv szorításának lélegzetvételnyi kiengedését élte meg 1963 nyarának ünnepi hetein (egynapos vízummal több, mint 35 000 nyugati turista lepte el napok alatt az utcákat és vendéglőket).⁴ Kapaszkodót nyújtott az elnyomottságból fölfelé a műemlékvédelem (Hamburgban, 1975-ben, az Európa-díj aranyérmét ítéltek a városnak).⁵ Majd 1989-ben polgárai segítségével törték át a közelben megrendezett Páneurópai Pikniken a vasfüggönyt.⁶ Az 1963-as eseményre csak az „*Ein Paradedtor in Eisernen Vorhang*” (Díszkapu a vasfüggönyön) címet kapta a Frankfurter Zeitungban, az utóbbi viszont világméretű hírverést jelentett, s meghozta többek között a japánok barátságát is. A hetvenes-nyolcvanas éveknek a határon túlról megélenkülő idegenforgalma azonban akkor még — az olcsóbb árak miatti bevásárló turizmuson kívül — főként az 1946-ban kitelepítettek (és a disszidáltak) lehetővé vált hazalátogatásán, sőt segítőkészségén alapult.⁷

¹ Hét város szövetkezett, hogy a tárnoki széknél nagyobb nyomattékkal tudják képviselni érdekeiket. Nem pontosan megállapítható dátumtól fogva nevezték magukat szabad királyi városoknak.

² Lásd Heimler Károly (szerk.): Sopron topográfiája. Sopron, 1936, 27—28. o.

³ Korridorzug volt a hivatalos elnevezése ezeknek a vonatoknak.

⁴ Hárs József: A Soproni Ünnepi Hetek története 1932—1993. Sopron, 1994, 62—66. o.

⁵ Dercsényi Dezső: Sopron műemlékvédelmi Európa-díja. Soproni Szemle XXX. évf. (1976), 39—46. o. és Hárs József: Még néhány szó Sopron aranyérméről. Soproni Szemle XXX. évf. (1976), 176. o.

⁶ Áttörés. Páneurópai Piknik 1989. Budapest—Győr, 1999. Ad-Art Stúdió 175.

⁷ Mivel a személyiségi jogokat biztosító hatvan év még messze nem telt el, számomra hivatalos statisztika nem hozzáférhető. Ellenben családom, családi ismerősök, sőt számos rádió-, televízióműsor és újságcikk, visszaemlékezés jelzi ezt a tendenciát. Lásd még Schusteritsch, Eugen: Ein Sträußlein Zyklamen. Bad Wimpfen, 1991; Hárs József: Fertőrákos. Budapest, 2001. Benne a kitelepítettek egyesületének látogatásai és támogatása; Hárs József: Fertőboz krónikája 1887—1946. Pályamunka 2001. Bevezetés. Benne a krónika elüldözött megőrzőjének, Krizanits Józsefnek hazalátogatásai és a templomnak adott támogatása.

Ebbe a folyamatba épült be a testvérvárosok intézménye, jelen tanulmánynak a tárgya.

Sopronnak jelenleg már kilenc testvérvárosa van. A szerződés aláírásának időrendjében: a finn Seinäjoki (1986), a német Kempten (1987) az olasz/déltiroli Bolzano/Bozen (1990), a német Bad Wimpfen (1990), a svájci Rorschach (1991), a román/erdélyi Mediaş/Medgyes/Medwisch (1994), az osztrák Eisenstadt/Kismarton (2002), a japán Kazuno (2002) és az izraeli Eilat (2005). Kívülük több formálódó kapcsolat is tarkítja a történetet. Van a városnak testvérvárosi egyesülete, a testvérvárosoknak egy-egy felelősével. Tizenöt tagjából több a nagy létszámú egyesület, szervezet — írják a város honlapján.⁸

A tárgyalt időszak városvezetői: Fábján Lajos (1945. május 27—1948. december 15.), Bognár Dezső (1948. december 17—1950. október 31.) polgármesterek, Bognár Dezső tanácselnökként (1950. október 31—1958. december 2.). További tanácselnökök: Erdély Sándor (1958. december 2—1980. január 2.), Markó József (1980. január 2—1989. október 1.). Megbízott tanácselnök: Gollnhofer Sándor (1989. október 1—1990. október 25.). Ismét polgármesterek: Hirschler Rezső (1990. október 25—1992. január 14.), Fejes Zoltán (megbízottként már 1991 novembere óta) (1992. január 14—1994. december 21.), dr. Gimesi Szabolcs (1994. december 22—2002. október 20.), Walter Dezső (2002. október 22-től).⁹

Mi is a testvérváros fogalma?

Wahrig nagy értelmező szótára¹⁰ a Patenstadt szónak szinonimájaként értelmezi a Partnerstadtot. Pedig a patronáló és a partner nem ugyanaz. Az előbbiben van bizonyos alá- és fölrendelés, az utóbbi egyenjogú társulást fejez ki. Ez nem üres nyelvtani magyarázat. Élő különbség. Tetten érhető a kempteniek egyik beszámolójában: „*Am billigsten und unkompliziertsten kommt uns natürlich die Patenschaft mit Bad Dürkheim. Ursprünglich als Weinpatenschaft vor über 40 Jahren gedacht, hat sich eine echte Partnerschaft entwickelt.*”¹¹ (Természetesen a legolcsóbbnak és a legkevésbé összetettnek tűnik számunkra Bad Dürkheimet patronálni. Amit eredetileg — több mint 40 éve — borvédnökségnek gondoltunk, az igazi társulássá fejlődött.) Az ajándékozással egybekötött „keresztanyaság” vállalása elő-előfordul szóban is, de tetteben is (pl. Neudrossenfeld egész magatartása Sopronnal szemben). Erről majd később.

A partnerség (Partnerschaft) — társulás értelmében — szerződésekben is megjelenik. (Pl. eleinte Eilat és Sopron között, vagy Partnerségi okirat Sopron és Eisenstadt között, amely megelőzi/megelőzte a testvérvárosi szerződést.) Ez már egyenjogú társak szorosabb kapcsolatának kifejezése.

⁸ http://index.sopronnet.hu/testverv.asp_2005_jan_9. közlemény. Irodájuk az Új utca 12-ben van. Sajnos azonban hosszabb idő óta nem működnek.

⁹ Az adatok a Városháza lépcsőházának falán lévő tábláról.

¹⁰ Gerhard Wahrig: Deutsches Wörterbuch... Bertelsmann Lexikon Verlag. Neuausgabe... München, 2001, 959. o.: „*Partnerstadt, ... Stadt, die kulturelle Beziehungen zu einer anderen (ausländischen) Stadt pflegt; Sy. Patenstadt.*”

¹¹ Bericht der Partnerschaftsbeauftragten des Stadtrats [Kempten]. Auszug aus der Niederschrift des Stadtrates vom 13. 01. 1994., 22. o. Bad Dürkheimnek Sopronnal is formálódott valamilyen kapcsolata. Erről Markó József tud.

A Partnerstadt szót mi testvérvárosnak fordítjuk, az ennek tulajdonképpen megfelelő Schwesterstadtot azonban nem találtam. Sopron levelezése e tárgyban — kevés kivétellel (Medgyes, Eilat, Turnovo) — német nyelvű.

Érdemes azonban messzebb is néznünk. Az angol nyelvterület a *sister cityt*, illetve a *twin cityt* használja. Az előbbi a testvérváros, az utóbbi az ikerváros, amit némiképpen túlzásnak tartok. Talán azzal a lelkesedéssel magyarázható, amellyel főleg az amerikaiak a szervezésbe vetették magukat. Az olaszok a testvérvárosi kapcsolatot a gemellaggio (ikerség) szóval jelölik (Lásd Bozen/Bolzano és Sopron háromnyelvű előszerződését.) Ennyit a szóhasználatról, ám mit takar maga a jelenség? Erre a választ a története adja meg.

Mióta él a testvérváros fogalma?

Már 1948 júniusában összeültek a Genfi tó partján francia és német polgármesterek és megalapították az *Internationale Bürgermeister-Uniont* (Nemzetközi polgármester-unió). Bár a név nagyobb távlatokat céloz meg, a közelebbi feladat az volt, hogy a sok évszázados francia—német ellentét helyébe a kibékülést és a közös munkát helyezték. A társulás nem várt visszhangot váltott ki. Európában ma már több mint 13 000 testvérvárosi kapcsolat működik (2002. évi adat, Németország nélkül). Franciaország 5464, az Egyesült Királyság 1962, Lengyelország 1889, Olaszország 1631, Magyarország (a román kapcsolatok nélkül) 1206, Svédország 1199, Finnország 1172, Csehország 1042 testvérvárosi kapcsolatát tartotta nyilván 2002-ben a CEMR. A franciák fele a németekkel, míg a németeknek több mint a fele (korábbi adat szerint 3500-ból) franciákkal szerződött.¹²

Rotterdamban 1990 májusában rendezték meg az európai kelet—nyugati testvérvárosi kapcsolatok konferenciáját. Magyarországról erre tizenegy város kapott meghívást, közöttük Győr és Csorna. A két utóbbi városból öten képviselték a megyét. Egyikük beszámolóját közli az újság¹³. A záródokumentum címe: Rotterdami kihívás. A beszámoló idéz belőle: „A közeljövő egyik kihívása, hogy a Kelet és Nyugat közti helyi szintű kapcsolatok serkentő szerepet játszassanak a helsinki folyamatok¹⁴ második szakaszában. [...] A testvérvárosi kapcsolatok kiváló alkalmat adnak az állampolgárok bevonására a nemzetközi fejlődés folyamatába.” Ezek akkor igazán élők, ha nemcsak bizonyos delegáció-cserékben mutatkoznak meg, hanem a lehető legszélesebb körűek a városok polgárai között.

A továbbiakban a cikkíró közli a jó hírt: egy hétre Magyarországra érkezik a francia székhelyű Egyesült Városok Szervezetének (angol rövidítése KTO)

¹² Ezek és az alábbi adatok a Wolfgang Bohusch: 50 Jahre Partnerschaften von Gemeinden und Schulen címen, az Europa in Baden-Württemberg — 50 Jahre — ein Panorama c. folyóiratban: www.lpb.bwue.de/aktuell/du/20102/partnerschaft50.htm. Illetve a CEMR (Council of European Municipalities and Regions) 2002 októberében végzett felméréséből valók (közli az ÖN-KOR-KÉP 2002. decemberi száma).

¹³ Kisalföld 1990. máj. 31.

¹⁴ Az Európai Biztonsági és Együttműködési Konferenciát 33 európai ország, az USA és Kanada részvételével tartották meg Helsinkiben, 1975. jún. 30—júl. 1. Céljai megvalósulását utókonferenciákon ellenőrizték. Záróokmánya öt pontban foglalja össze az együttműködés alapjait: 1. biztonság, 2. gazdasági, tudományos és környezetvédelmi kérdések, 3. humanitárius és emberjogi kérdések, 4. a Földközi-tenger nyugalma, 5. a határokat követő intézkedések összehangolása. Kezdeményezték az európai hagyományos haderőkről szóló tárgyalásokat. Folytatás a folyamatban: az „Egy Új Európáért” charta (1990).

küldöttsége. Szintén közvetlen segítséget ajánlott fel Rotterdamban a helyhatóságok nemzetközi uniója (IKLA).

Még meg sem alakult az önálló német állam, sőt minden Európa-politika előtt, Stuttgart már megegyezett St. Helens-szel, az angol ablaküveg-gyártás központjával. Egyértelműen azért, hogy az újjáépítéshez annyira szükséges üveget megszerezhesse. Látogatásakor az angol polgármester először anyagi segítségét ajánlotta fel, a partnervárosi szerződést majd csak 1948. szeptember 3-án kötötték meg. Ezt a szénbányászatáról ismert Cardiff követte. Mára már megfordult a viszony Baden-Württemberg székvárosa és újabb társai között. Viszont aligha vehető egyenrangúnak a német várossal a legutóbbi „szerzemény”, Szamara az akkor még Szovjetunióból, 1992-ben.¹⁵

Stuttgart hamar letért a pusztán anyagi segélynyújtás elfogadásáról. 1949-től évente fiatalok cseréjét szervezték meg, ezt 1976 óta kibővítették a st. helens-i és stuttgarti polgárok szervezett találkozásával. Kórusok jöttek össze, koncertkörutakat indítottak, művészeti kiállításokat nyitottak meg. Sportvetélkedők indultak, egyesületek és szakszervezetek kapcsolatai fejlődtek ki. Eddig több mint száz találkozó zajlott le.

Forrásom tipikusnak mondja Stuttgart további kapcsolatainak földrajzi megoszlását is. Előbb nyugati partnerek, majd semleges államok következtek, csak a Keleti blokk összeomlása előtt röviddel váltak lehetővé, sőt kívánatosá partnerségek ottani városokkal.

Nem sokkal a második világháború éveitől kezdtek formálódni a testvérvárosi, -megyei, sőt -(szövetségi)állami kapcsolatok az Amerikai Egyesült Államok és más nemzetek között. Az elszigetelt próbálkozások akkor nőttek ki magukat nemzeti kezdeményezéssé, amikor az akkori elnök, Dwight D. Eisenhower, egy 1956-ban tartott konferencián a Fehér házban indítványozta a „nép a néppel” programot. Az elnök célja az volt, hogy érdekeltté tegye az embereket a személyes népi diplomáciában, a testvérvárosi, testvérmegyei és testvérállami programok előmozdításában, s ezzel csökkentse egy jövőbeli világméretű konfliktus lehetőségét. A „Nemzetközi Testvérvárosok” eredetileg a Városok Nemzeti Ligájának része volt, 1967-ben azonban — hatalmas népszerűségének köszönhetően — önálló, nonprofit szervezetté vált. Jelenleg a „Nemzetközi Testvérvárosok” c. szervezet 1200 USA-beli várost, megyét és szövetségi államot képvisel, amelyeknek 125 országban összesen 2100 partnere van.¹⁶

Egy példaértékű kapcsolatról

Érdekes konkrét példát szemügyre venni: St. Louis és a már említett Stuttgart szövetségét. Saint (St.) Louis Missouri állam keleti határán található, nem messze attól a helytől, ahol a Missouri a Mississippibe ömlik, a 6000 km hosszú folyó partján, számos város gyűrűjében. Franciák alapították a szőrme-kereskedelem állomásaként, 1764-ben. Nevét IX. Lajosról, a franciák szent királyáról kapta. Volt spanyol felségterület is, míg végül 1803-tól az USA része, 1876-ban az első

¹⁵ Cardiff 1955, St. Louis 1960, Strasbourg 1962, Bombay 1968, Menzel-Bourgiba (Tunisz) 1971, Kairo 1979, Łódź 1988, Brno/Brünn 1989 és az említett Szamara.

¹⁶ Jó példa az Über St. Louis — Stuttgart Sister Cities www.slssc.org/de/about.htm honlap. Az amerikai nagyvárosnak Stuttgart volt az első partnervárosa. Az amerikai statisztikát lásd S. L. C. I. R. Diplomats Asociacion, www.slcir.org/Diplomats%20Membership.htm.

független önkormányzattal rendelkező városa. 1840 és 1860 között nagyon megnőtt a lakosság száma, mert sok német és ír emigráns telepedett itt le. Később olaszok, szerbek, libanoniak, szíriaiak és görögök is. Nem csoda, hogy 1890-re az Államok negyedik legnagyobb városává fejlődött.

Gazdasági életére jellemző a fejlett ipar. Autógyártásban csak Detroit előzi meg. 1904-ben világkiállítás volt a város keleti részében, ugyanakkor zajlott a harmadik újkori (nyári) olimpia is, az egyetem területén¹⁷.

A két világháború között afro-amerikaiak ezrei költöztek be a városba. 1940-re 800 000 felettire nőtt a lakosság lélekszáma. A csúcst 1950-ben érték el 856 000-rel. A zsúfoltság akkor csökkent, amikor — főleg a négerek — kitelepültek a külvárosokba. A lélekszám 1980-ra 450 000-re apadt.

A városban, az egyetemen kívül is számos kulturális intézmény, egyesület és sportszervezet van. A német bevándoroltak révén nem kevés közöttük a kifejezetten német, vagy legalábbis németek iránt érdeklődő. Ezért nem túlságosan meglepő, hogy előszörre egy német várossal kötöttek partnerszerződést. Ugyanez természetesen igaz Európából nézve is.

Stuttgart római kezdetek után vagy 900 évvel egy hercegi méntelepből fejlődött várossá.¹⁸ A 13. század első felében nyerte el a városi rangot a badeni örgróftól, a következő században lett központja a württembergi területnek. 1495—1803. a hercegség fővárosa. A hercegség királysággá szerveződött 1806-tól, és létezett az első világháború végéig, vagyis a német császárság összeomlásáig. Ha a cím ezután változott is, a szerep megmaradt. 1945-től gyakorlatilag, 1977-től hivatalosan is Baden-Württemberg tartományi fővárosa. A második világháború 4500 áldozatot követelő 53 — főleg amerikai — légitámadása következtében épületeinek 57%-a vált romhalmazzá. Ma kerek 570 000 lakosa van, műemlékei, számos tudományos intézete, kulturális szervezete, sportja, ipara.

A kapcsolatokat középiskolások és egyetemisták csereprogramjaival kezdték. Örök barátságok születtek és annak felismerése, hogy a programok a nemzetközi megértést szolgálják. A két önkormányzat nemcsak ezeket támogatta, hanem — tovább lépve — a felnőtt társadalom szak- és ipari szervezeteinek, valamint ösztöndíjasoknak és pedagógusoknak a cseréjét is. Fontos szerepet játszottak a sportversenyek, amelyek az amerikai és német fiatalokat közelebb hozták egymáshoz. Az így kialakult bajtársi magatartás további távlatokat adott a fiatal részvevőknek és a helybeli polgároknak a tapasztalatszerzésben.

A városok közötti kötelék a művészeti és kulturális intézmények együttműködését segítette elő. Jelentős műgyűjteményeket, de amatőrök és gyerekek munkáit is kiállították a múzeumok és galériák. Hivatásos zenészek és fiatalok zenekarai hoztak elragadtatott hallgatóságot a hangversenytermekbe. Világhírű balett-társulatok és modern tánc- és néptánc-együttesek hódították meg a partnervárosok nézőit. Színtársulatok és sokféle zenész- és énekszerveződés vett részt ünnepeken és versenyeken. A polgármestereknek, delegációik élén, csak annyi maradt, hogy az idegenforgalmat és kereskedelmet elősegítsék.

A turistacsoportok látogatásai mindig lehetőséget adtak a személyes kapcsolatokra, s ezzel erősítették a partnervárosi viszonyokat. Különleges módja

¹⁷ A III. újkori olimpia május 12—november 18. volt, a Washingtonról elnevezett egyetem pályáin. 11 ország 625 versenyzője vett részt rajta.

¹⁸ Sváb Liudolf herceg létesített egy Stuetgarten-t (Gestüt = méntelep) a Neckar völgyében.

ennek a kölcsönös látogatásnak a családi vendéglátás hagyománya. A látogatónak lehetősége van mint családtagnak, a másik kultúra hétköznapjait megélni.

A két város polgárai civil szervezeteket alapítottak, amelyeknek tagjai minden megmozdulásban részt vállalnak. Ezeket a *St. Louis Zentrum für Internationale Verständigung* (Saint Louis, a nemzetközi megértés központja) fogja össze. A St. Louis—Stuttgart Sister Cities teremti elő az anyagi alapokat úgy, hogy évente két nagy jótékonyági rendezvényt szervez. Az első a Téli bál farsangi gálaestje, amely összehozza a tagságot a szervezőkkel, a támogatókkal, valamint a németekkel kapcsolatban tartó más városok képviselőivel. A második a kétnapos októberi ünnep a szabadban, egy stuttgarti zeneegyüttessel, a zenét, a württembergi ételspecialitásokat és a német életvitelt állítja előtérbe. A partnerség a szervezett eseményeken túl az egyes emberek érdeklődését is felkelti a másik iránt. Erre volt jó példa, mikor 1993-ban a nagy árvízkor gyors pénzsegélyt küldött Stuttgart a csapást elszenvedő Közép-nyugatnak.

Nagyjából-egészéből ilyen a kapcsolat két olyan nagyváros között, amely kellő gazdasági háttérrel, virágzó kulturális és tudományos intézményeket, szervezeteket tudhat magáénak. Saint Louis és Stuttgart láthatóan lelkesen vesz részt hosszú évek óta a testvérvárosi lét rendezvényein. Egyik fél sem állítja ennek ellenkezőjét azokban a forrásokban, amelyek rendelkezésekre álltak (bizonyíték, hogy mindketten számos hasonló kötéssel lettek gazdagabbak azóta). Akkor pedig talán bízhatunk abban, hogy kisebb méretekben is lehet megközelítő intenzitással gyakorolni az egymás iránti megértést. „A mozgalom bebizonyította hasznosságát. A fejlődés azonban nem áll meg, újabb eszközök és gyakorlati módszerek jelennek meg az együttműködési programok fejlesztésében.” (ÖN-KOR-KÉP 2004.) Nézzük tehát, jutottunk-e hasonló eredményekre kis hazánkban.

A testvérvárosi mozgalom Magyarországon

Óvatosan nyílik az ajtó nyugat felé

Amikor tőlünk nyugatra már sorban álltak a városok a Marshall-segélyért¹⁹, azt minálunk az imperialisták gátlástalan beavatkozásának hirdették az újságok és a rádió. Pedig a második világháborúban porrá zúzott német gazdaság újjászületésének és későbbi virágzásának megalapozójaként éppen ez a piacépítő támogatás bizonyult. Mi kénytelenek voltunk a nagynak nagy, de ugyancsak romokban heverő Szovjetunióra támaszkodni. Támaszkodhattunk? Hiszen inkább elvett — jóvátétel fejében — mint adott. Rákosi leplezetlen és hozzá nem értő diktatúrája maga elleni tiltakozásul az utcára vitte 1956 ifjúságát. A forradalom és szabadságharc felhívta a világ figyelmét ránk, de a megtorlás évei elriasztották a segíteni akarókat. A Kádár-rendszer későbbi „gulyás-kommunizmusa”, vagy „vidám barakkja” lassan-lassan megteremtette a „frizsider-szocializmus” gyakorlatát. Egyre gyakrabban nézhettünk körül a vasfüggönyön túli világban, s gazdaságunk is megtalálta a réseket az omladozó bástyán. Ez volt az az időszak, amikor — a pozitívumokon kívül — a turistautak részvevői begyűjtötték a díszként ültetett babér

¹⁹ George Catlett Marshall (1880—1959) vezérkari főnök, majd külügyminiszter 1947-ben terjesztette elő javaslatát, amelyek áruszállításokat, megrendeléseket és részben vissza nem fizetendő kölcsönöket biztosítottak a csatlakozó országok újjáépítésére, fejlődésére és a Szovjetunió elleni védelemre. Ezért Nobel-békedíjat kapott. Érdekes, hogy a második világháború két meghatározó amerikai katonája (Marshall és a feljebb említett Eisenhower) mennyire elkötelezettjévé vált a békének. Ők aztán tudták, mi a háború.

leveleit a hazai krumplifőzelékbe valónak. Azt hiszem, minden kortárs őriz magában ilyen dicstelen emlékeket is.

Segélyek

De hát nem csak ez történt. Egyre inkább tudtak és egyre bátrabban mertek hazajönni azok, akiket 1946-ban kitelepítettek, vagy akik később „disszidáltak”. Akiknek jól ment odakint, hozták a segítséget. A nyolcvanas években már hivatalos kapcsolatok is alakultak városok között. Aztán jöttek a segélyszállítmányok. Alapítványok, segélyszervezetek létesültek. Egyesek pedig — zsebükben a világtévével — felpakolták Trabantjukra a közeli osztrák községek kidobált műszaki cikkeit.

Egyre több a szerződés

Melyik város kezdte a hivatalos kapcsolatteremtést? Nem tudtam megállapítani. Tény az, hogy a rendszerváltás után már mindkét oldalról kutattak újabb partnereket. Hevesből írnak Sopronba 1993-ban, hogy ők Bregenzcel 1991-ben kezdték a tárgyalásokat, és a levél írásakor már pecsétet ütöttek az okiratra. Az Európai Unió budapesti delegációjától 2001-ben felhívják a soproniak (nyilván nem csak a soproniak) figyelmét arra, hogy Lecce olasz város magyar partnereket keres. (Itt nem volt erre fogadókészség.) Körülbelül ekkor ajánlja városát Skoplje polgármestere. Nyíregyháza óvatos, s előbb Soprontól érdeklődik, hogy vajon hogyan fogadná Eisenstadt (Kismarton), ha a testvérvárosi kapcsolat ötletével kopogtatna náluk. Mint az eljövendő legkeletibb EU-város, a jelenlegi legkeletibbel. Sopron mindenesetre továbbítja a kérdést.²⁰

Egyébként Sopron nem minden kapcsolódni vágyóval szemben lelkes. A francia La Valette du Var kilenc fős küldöttsége érkezett Sopronba 1991-ben, de nem viszonzták látogatásukat. Marad bőven más válasz nélkül hagyott ajánkozás is a dossziékban. Igen sok a gazdasági ajánlat, előadásokra, szimpóziumokra való meghívás. És nem ritka az olyan visszautasított levél, amelynek írója helyet biztosítana a város reklámozására, természetesen pénzért (pl. a bécsi Bezirksjournal 1998-ban 20 800 schillingért közölne anyagot). Viszont dicséretet kapnak a Bad Wimpfenben élő harkai Andreas Schindlertől a Vendégváró Sopron — Lokalführer '93 c., bizonyára nem filléres kiadványért. Érdekes megokolással maradnak otthon a soproni vezetők a Pécsett megrendezendő II. Magyar — Baden-Württembergi polgármesteri konferenciáról. Azért nem mennek, mert rendszeres kapcsolatban állnak testvérvárosaikkal.

Győr-Moson-Sopron megyében — Sopronon kívül — természetesen Győrnek is vannak testvérvárosai (Brassó, Colmar, Erfurt, Kuopio, Nazaret-Illit, Sindelfingen, Vuhan). Mosonmagyaróvár testvérvárosai: a lengyel Piotrków Trybunalski, a szlovák Senec (Szenc) és Samorin (Somorja), a dán Hadsten, az olasz Arese, az osztrák Stockerau és a német Hattersheim am Main. Csorna a holland Heumennel létesített kapcsolatot, Kapuvár pedig az osztrák Andauval és Mattersburggal (Nagymarton). Pannonhalma a német Engenell, Fertőd a holland Millingennel áll kapcsolatban. Sőt még Fertőszentmiklósnak is van testvérvárosi kapcsolata (Lipótvár 2003-tól, Pleidelsheim 2004-től).²¹ A Sopronhoz aránylag közel fekvő Szombathely —

²⁰ Taschner Tamás, a téma soproni referense írja meg a kismartoni illetékesnek 1999. szeptember 23-án.

²¹ Kuopio Kelet-Finnország központja, 2001-ben 86 651 lakossal, Sindelfingen Württembergben van, 2003: 60 659 lakossal. <http://gyor.lap.hu>

elsősorban Testvérvárosi Egyesületén keresztül (1992) — 12 településsel tartja a kapcsolatot (Kaufbeuren, Lappeenranta, Maribor, Oberwart, Trnava, Vajdahunyad, Ferrara, Kolding, Lecco, Nömme, Ramat-Gan, Ungvár).²²

Egyedül nem megy

Az eddig egyedül próbálkozók szövetkeznek. Heves városa Magyar—Olasz Szövetséget ajánl azoknak, akik Itáliából szeretnének társat találni. 1996-ban egy koncertiroda érdeklődik, hogy Sopron bekapcsolódik-e a finn—magyar zenei rendezvényekbe. Hiszen a várossal együtt már 42 magyar önkormányzat épített ki kapcsolatokat északi rokonainkkal.

Az ÖN-KOR-KÉP c. közlöny 1999. áprilisi száma — Egyedül nem megy címmel — érdekes képet ad a mozgalom eddigi eredményeiről.

Eleinte az ÖSZT segítette az önkormányzatokat abban, hogy tisztségviselőik nemzetközi szervezetek konferenciáira és tanulmányutakra mehessenek. Felméréséből 1999-re kiderült, hogy az önkormányzatok (mindössze) 12%-a tagja volt valamilyen nemzetközi szervezetnek. A városok főként az Európai Városok Szövetségének, a Fenntartható Európai Városok Mozgalomnak, az Európai Középvárosok Együttműködési Hálózatának. Kevésbé gyakori a Testvérvárosok Szövetségében, vagy esetleg az Egészségügyi Világszervezetben (WHO) való részvétel. Kevesen tagjai a Club Pannoniának²³ vagy hasonló határ menti szervezetnek. (Sopron viszont fizeti a Club tagdíját.) Sopron — elsőként az Európai Unió kivüli városok közül — tagja lett a RECEVIN-nek (Európai Borvárosok Hálózata) 1998-ban.²⁴

A megyék

Valamennyi megyénk jelen van az Európai Régiók Gyűlésében. A Duna Menti Tartományok Munkaközösségében és a Club Pannoniában csak 6-6, az Alpok-Adria Munkaközösségben mindössze 5 található. A megyéknek átlag három testvérvárosi kapcsolatuk van. Főként Németországból, illetve Romániából választottak partnert.

Kis földrajz

A magyarországi településeknek legújabban (2002) már 45 országban van testvérvárosuk. Majdnem minden európai országban, de az USA-ban, Izraelben, Japánban is találtak velük együttműködőkre. Az önkormányzatok sorrendje a Miniszterelnöki Hivatal 2002. februári összeállítása szerint (adatai a 2002. decemberi ÖN-KOR-KÉP-számban jelentek meg): Románia (480), Németország (357), Szlovákia (231), Ausztria (163), Lengyelország (78), Franciaország (78), Olaszország (72), Horvátország (68), Finnország (52), Jugoszlávia [!] (49). Minden évben két — polgármesterekből és jegyzőkből álló — csoport vett részt tanulmányúton.

²² www.szombathely.hu:8080/nportal2/index?lap=8&mezo=99&adat=757.

²³ Club Pannonia. Gesellschaft zur Pflege der österreichisch—ungarischen Beziehungen. 7. közgyűlésének jegyzőkönyvét küldik Sopronnak 1999. ápr. 21-én. Ebben statisztika a tagságról. Rendes tagok Ausztriában 128-an, Magyarországon 72-en, jogi tagok 28 (69), pártoló tagok csak Ausztriában vannak, négyen. A tagság létszáma az előző évihez képest Ausztriában eggyel, Magyarországon 6-tal nőtt.

²⁴ Dr. Gimesi Szabolcs közlése 2005. január.

Budapest, az más

Különleges helyzetet foglal el a mozgalomban a főváros, már csak méreténél fogva is. Több mint 50 nagyvárossal működött együtt 1999-ben (2002-ben csak 42-vel), s kapott az EU-csatlakozáshoz felkészülési támogatást. 1996 óta tagja az Eurocities nevű, „jelenleg” 91 tagot számláló szervezetnek, amelynek 1999-ben Budapest volt az elnöke.

Soproni előzmények

A panelházakból álló Jereván városrész nevét annak köszönhetette (1977), hogy kialakulóban volt valamilyen testvérvárosi kapcsolat a Szovjetunióbeli Örmény SZSZK és városunk között. Markó József tanácselnök és Gollnhofer József visszaemlékezése szerint a felülről szorgalmazott együttműködés inkább csak Szárkisz Bagdaszárján Örök Barátság c. szobrának megalkotásával volt összefüggésben, s maradt abba, mikor az örmények fővárosát földrengés sújtotta. A szobor viszont ma is áll.

Helmuth Schmidt nyugatnémet kancellár 1982-ben megkérdezte a magyar állam vezetőit, hogy a jó államközi kapcsolatok ellenére miért nem kötnek szövetséget egymással a két ország városai. Valóban: miért nem? Német részről a Stuttgarter Nemzetközi Kapcsolatok Intézetének Közép—Délkelet és Kelet-európai Osztálya látott hozzá partnerek felkutatásához. Sopront ez ügyben Edith Zoffmann referens látogatta meg. Tübingen került szóba, sőt delegáció is érkezett onnan. A Minisztertanács Tanácsszervek Osztályától kaptunk zöld utat a tárgyalásokhoz. Sajnos azonban hiába: a tübingeni tanács nem járult hozzá a kapcsolat-felvételhez azzal az indokkal, hogy a már meglévő nyolchoz nem akarnak újabb testvérvárost. Egy szavazaton múlt az elutasítás²⁵.

Egy másik sikertelen kísérlet a Weimarral tervezett szövetség. 1987-ben Győr-Sopron megye és az NDK-beli Erfurt megye együttműködésén belül Weimar és Sopron barátsága kaphatott volna szervezett formát. Mégpedig Liszt Ferenc nevében. A nyugatnémet Kempten szerette volna összehozni a három várost, de az NDK illetékesei ettől mereven elzárkóztak²⁶. Gimesi Endre visszaemlékezése szerint 2001-ben három Liszt-város — Weimar, Szekszárd és Sopron — vezetői megállapodtak, hogy ezen az alapon újítják fel a kapcsolatokat.²⁷ Erről újabbat nem tudok.

A németek kitelepítésének hatása a soproni külkapcsolatokra

Amikor az 1946-ban lezajlott kitelepítésről beszélünk, általában megállunk ott, hogy a vonatok megindultak nyugati határainkon túlra²⁸. A következő fejezet már az itthoni problémákat szokta tárgyalni. Témánk szempontjából azonban most azon van

²⁵ Markó József akkori tanácselnök írásos közlése 2005. január 28.

²⁶ Markó József akkori tanácselnök írásos közlése 2005. január 28.

²⁷ Dr. Gimesi Szabolcs volt polgármester megjegyzése 2005. január.

²⁸ Hiller István: Adatok a soproni németek kitelepítéséhez. Soproni Szemle XLIII. évf. (1989), 149—159. o. Könyvismertetés kapcsán, korabeli ismertetésekkel.

a hangsúly, hogy mi történt a romokban heverő Németország megszállási zónáiban. Óriási népmozgalom indult meg a háború után. Lengyelország „odébbhelyezése” következtében Kelet-Poroszországból és Sziléziából szállították el a németek túlnyomó százalékát. Ugyancsak ez a sors jutott osztályrészül a szudétanémeteknek, akik az ismét függetlenné vált Csehszlovákiát kellett, hogy elhagyják. Aztán a romániai és a magyarországi volksdeutschokat kényszerítették hosszú utazásra. Több mint nyolc millióan kerültek túlnyomórészt az amerikai zónába. Az 1950. évi népszámlálás szerint az őslakoságnak átlag 16,6%-a. De például Schleswig-Holsteinban a 33,1%-a! Eleinte lágerekben vegetáltak, csak nagy sokára kezdődhetett meg integrálódásuk az ottani őslakos társadalomba. Nem lehet állítani, hogy szívesen fogadták volna őket. Lenézték a lágerlakókat, s nem engedték lakni maguk közé. A munkában pedig a kizsákmányolás volt az általános. Az amerikai és brit megszállók viszont nem túrták a diszkriminációt, s nem engedték, hogy a menekültek és száműzöttek saját politikai pártokat szervezzenek.

Stuttgartban 1950. augusztus 5-én tömeggyűlésen fogadták el a hazájukból elűdözött németek alapokmányát: *„Im Bewußtsein ihrer Verantwortung vor Gott und den Menschen, im Bewußtsein ihrer Zugehörigkeit zum christlich-abendländischen Kulturkreis, im Bewußtsein ihres deutschen Volkstums und in der Erkenntnis der gemeinsamen Aufgabe aller europäischen Völker, haben die erwählten Vertreter von Millionen Heimatvertriebenen nach reiflicher Überlegung und nach Prüfung ihres Gewissens beschlossen, dem deutschen Volk und der Weltöffentlichkeit gegenüber eine feierliche Erklärung abzugeben, die die Pflichten und Rechte festlegt, welche die deutschen Heimatvertriebenen als ihr Grundgesetz und als unumgängliche Voraussetzung für die Herbeiführung eines freien und geeinten Europas ansehen. — 1. Wir Heimatvertriebenen verzichten auf Rache und Vergeltung. Dieser Entschluß ist uns ernst und heilig im Gedenken an das unendliche Leid, welches im besonderen das letzte Jahrzehnt über die Menschheit gebracht hat. — 2. Wir werden jedes Beginnen mit allen Kräften unterstützen, das auf die Schaffung eines geeinten Europas gerichtet ist, in dem die Völker ohne Furcht und Zwang leben können. — 3. Wir werden durch harte, unermüdliche Arbeit teilnehmen am Wiederaufbau Deutschlands und Europas...”* (Isten és ember előtti felelősségük tudatában, a keresztény Nyugat kultúrájához tartozás tudatában, a német néphez való tartozás tudatában és felismerve az európai népek közös feladatait, elhatározták az elűdözöttek millióinak választott képviselői, alapos meggondolás után, számot vetve lelkiismeretükkel, hogy a német nép és a világ nyilvánossága előtt olyan ünnepélyes nyilatkozatot tesznek, amely a kötelezettségeket és jogokat meghatározza. Ezeket a német elűdözöttek alaptörvényüknek és egy szabad és egyesült Európa bevezetése megkerülhetetlen előfeltételének tekintik. — 1. Mi a hazánkból elűdözöttek nem állunk bosszút és tartózkodunk a megtorlástól. Ez komoly és szent elhatározás, gondolva arra a végtelen szenvedésre, amelyet különösen az utóbbi évtized hozott az emberiségre. — 2. Teljes erővel támogatunk minden kezdeményezést, amely egy olyan egyesült Európát céloz meg, melyben a népek félelem és kényszer nélkül élhetnek. — 3. Kemény és fáradságot nem ismerő munkával veszünk részt Németország és Európa újjáépítésében...” Cserében elvárják, hogy az őket befogadókkal egyenrangúnak kezeljék őket minden téren.²⁹

Az általános megfogalmazások kiegészítésére talán nem fölösleges idézni egy családi krónikából. Josef Krisanitsch Sopron környéki (fertőbozi) gazda 1887 óta

²⁹ Charta der deutschen Heimatvertriebenen... www.lpb.bwue.de/aktuell/duel/2_01_02/integration.htm 5. o.

szakadatlanul jegyzett le minden érdemeset családjáról és a faluról. Írta egészen addig, amíg hozzátartozóival együtt ki nem telepítették. A művet fia, Rudolf egészítette ki. Ebből megtudjuk, hogy „utazásuk” végén, Coburgban, ahol egy vendéglő termébe kvártélyozták be őket, az ellátás embertelen volt. *„Die Amerikaner übten, infolge des grauenhaften Vorganges der Deutschen den Juden gegenüber, die graustlichsten Bosheiten, aber ungerecht aus. Sowohl wir Ungarndeutsche ja von den Deutschen Graultaten nichts wußten, gaben uns die Amerikaner nur für 3 Tage zu essen und für 27 Tage nichts. Was wir Volksdeutsche Hunger gelitten haben, ist nicht zu sagen. Als vortsetzender Schreiber Sohn des Josef Krisanitsch namens: Rudolf habe 46 Kilogramm, meine Frau 36 Kilogramm abgemagert. Unsere Leute starben eines nach dem andren. Der erste Tote war unser Vater.”* (Az amerikaiak a legkegyetlenebb csibészéseket követték el, jogtalanul, azzal a megokolással, mert a németek iszonyatosan bántak el a zsidókkal. Annak ellenére, hogy mi, magyar németek semmit sem tudtunk a német embertelenségekről, az amerikaiak csak három napra adtak enni és 27 napra semmit sem. Hogy mi, népi németek az éhségtől mit szenvedtünk, azt el sem lehet mondani. Mint Krisanitsch Józsefnek a krónikát folytató fia — név szerint Rudolf — 46 kilót, a feleségem 36 kilót fogyott. Embereink egyik a másik után haltak meg. Az első halott apánk volt.)

Amikor munkához jutottak, a bér Coburgban a württemberginek a harmada volt. Átköltöztek tehát oda, majd onnan is Ausztriába feketén, a Fertő mellé.³⁰

Megjegyzendő, hogy a krónikaíró unokája, amikor már hazalátogathatott és anyagilag is jól állt, nagyvonalúan támogatta Fertőbozt, különösen a templomot. Ugyanez mondható el Fertőrákos kitelepítettjeiről is.³¹ És természetesen a volt soproniakról (lásd később az Elke asszony működéséről írottakat).

A német és német közötti feszültségek akkor oldódtak, amikor megalakult az önálló nyugatnémet állam (Német Szövetségi Köztársaság), s lehetővé vált a kitelepítettek szervezeteinek megalakítása, valamint az is, hogy délnyugatra költöztetésekkel segítsenek keleti tartományaik zsúfoltságán. Ez már a hidegháború időszaka, amely ahogy élesedett, úgy hozta közelebb egymáshoz a hazájukban élőket a hazájukat veszettekkel, legalábbis ami a szovjetellenességet illeti. Most már — hála a Marshall-tervnek is — gazdaságilag kezdték összeszedni magukat. A honvágy a terméketlen nosztalgiából a lehetőségek megnyíltával átfordult a segíteni akarásba. Segíteni azokon, akik otthon maradtak, de aztán segíteni általában is. A volt magyarországi németek addigra erősödtek meg gazdaságilag, mire nálunk a politikai viszonyok annyira javultak, hogy a kapcsolatok megteremtése, majd kiszélesítése lehetségessé vált.

A kiszélesítésre két jó példa kínálkozik 1994-ből. A testvérvárosi labdarúgó tornára június 24—25-én került sor, s azon részt vettek (a végül győztes) Kempten, Bozen, Bad Wimpfen, Rorschach testvérvárosok ifjúsági csapatain kívül Bécsújhely (Wiener Neustadt) és Kismarton (Eisenstadt) együttese. A másik nagy rendezvény a polgármesterek találkozója volt néhány nappal később (június 30—július 2.). Fő programjének szánták a Patkó panzióban tartott nagy létszámú konzultációt, amely maradandó és pozitív nyomot hagyott a megjelentekben. Körítésül szerveztek fertői hajókirándulást, barlangszínházi estét (Zorba musical), kiállítás-látogatást is.

³⁰ A német krónika szövegközlése, bevezetővel és magyarázatokkal a Győr-Moson-Sopron megyei Szülőföldünk pályázat díjazott pályamunkája volt 2001-ben. Egy példánya a Soproni Levéltárban.

³¹ Lásd Hárs József: Fertőrákos. Száz magyar falu könyvesháza-sorozat. Budapest, 2000, 82—84. o.

Végül megtekintették a Fertő—Hanság Nemzeti Parkot. A torna és a találkozó megrendezéséért végső soron az idegenforgalmi felügyelőt illeti dicséret.

A német testvérvárosok:

1. Bad Wimpfen

Napnál világosabbá válik a fenti megállapítások helyessége, ha végigtekintünk Sopron (Ödenburg) németnyelvű testvérvárosainak időrendjén. A Károly-magaslatról jól látható Kismarton, az egykori vármegye szabad királyi városa, ma — Eisenstadt néven — az osztrák Burgenland tartomány székhelye, a Sopron testvérvárosainak sorában hivatalosan azonban csak a hatodik. Miért? Mert a több száz km-re lévő Bad Wimpfenbe és környékére szakadt a soproni poncichterek (Bohnenzüchter = babtermelő, a szőlőbirtokosok később vállalt 19. századi csúfneve) és németajkú polgárok többsége. (Kismarton akkor szovjet megszállási zóna volt.) Mikor vált második otthonukká az a környék? 1951-ben, amikor, az oda telepített soproniak kérésére, őket Bad Wimpfen oltalmába fogadta.³²

Sopron németjei nagyrészt evangélikusok voltak. A két egyházközség közötti kapcsolat szorosabbá és hivatalossá tétele érdeke volt mindkét félnek. Nem csodálható, hogy innen először Szimon János evangélikus lelkészt küldték az ottani presbitériumhoz puhatolódzó tárgyalásokra már 1985-ben.³³ 1989-ben, a bad wimpfeni egyházi vezetők soproni látogatásakor, a testvérgyülekezetté válást hivatalosan megerősítették. Bad Wimpfen már a hetvenes évek végén próbálkozott a hivatalos kapcsolat felvételével. Kocsis József tanácselnök helyettes fogadta a polgármestert. Ezt a kinti újságok megírták, ami „heves rosszallást” váltott ki nálunk felsőbb helyeken.³⁴ A városi vezetőségek közötti kapcsolat megszervezésére tehát megvolt a készség odaát. Sopronnak azonban előbb még jóvá kellett hagynia ezt a lépést a Belügyminisztériummal³⁵. Nehezen és csak sokára engedélyezték. Markó József írja visszaemlékezésében: „féltek a Sopronból elszármazottak szerepléseitől, hogy bonyodalmat okoznak a politikának”. Ezt a bad wimpfeniek sehogysem értették, s haragudtak a kempteniekre, hogy „elorozták” előlük Sopront. A soproni városvezetőség — vállalva az esetleges felelősségre vonást — azért tovább építette a főként kulturális kapcsolatokat.

A Soproni Liszt Ferenc Pedagógus Kórus meghívására eljött a Concordia énekkar ifjúsági és felnőtt kórusa, számos kísérvél együtt. (A Pedagógus Kórus már évek óta „összejárt” a bad wimpfeniekkel.) A baráti vacsorán szó esett a szorosabb kapcsolatokról. Másnap örömmel nyugtázta a németek ifjú polgármestere, s vele a

³² Patenschaft. Brechter polgármester hivatkozik rá 1995. augusztus 30-án fogalmazott levelében. Egyébként a most aktuális múzeumi honlapon is olvasható. Fünffzig Jahre Treue zu Ödenburg címen a Kulturverein für Ödenburg und Umgebung e. V. 250 oldalas könyvet adott ki, számos képpel 1996-ban. Szerzőgárda írta, Andreas Schindlerrel az élen.

³³ Ő maga írja a Sopron és környéke. Korrajz és családi lexikon. Budapest, 1992, 107. oldalán: „A német egyházakkal a kapcsolat különösen az 1946-os kitelepítés révén erősödött, hiszen gyülekezetünknek több mint a fele ezekbe került és főként Bad Wimpfenben és környékén telepedett le. 1985-ben volt az első hivatalos kapcsolatfelvétel istentiszteleten és a presbitérium között...”

³⁴ Dr. Gimesi Szabolcs kiegészítése 2005. január.

³⁵ 1988. június 6-án keltezett megyei irat szerint a Belügyminisztérium jóváhagyta Sopron nemzetközi kapcsolatfelvételeit. A Markó József tanácselnöknek szóló közlés csak Kemptent, Seinäjokit, a meg nem valósult weimari kapcsolatot és Bolzanot említi küldöttségjárás szintjén.

csoport, hogy a soproni pártok megegyeztek: nyélbe ütük a testvérvárosi szerződést.³⁶ A Soproni Hírlap beszámolójának címe: Bad Wimpfen hazatért.³⁷ A képlékeny politikai helyzet miatt azonban a testvérvárosi szerződést csak 1991-ben kötötték meg. Az ünnepélyes aláírás Bad Wimpfenben június 15-én zajlott le, többek között a németországi magyar követ jelenlétében. Sopronban pedig szeptemberre halasztották.

Eugen Schusteritsch, a Heimatmuseum Ödenburg vezetője nem először járt itthon. Most észrevette, hogy a Széchenyi tér és Templom utca sarkán frissen felújított házról lehagyták a régi — még gót betűs — névtáblát. Szóvá tette Hirschler Rezső polgármesternek, aki elnézését kérte, s egyben intézkedett, hogy tegyék vissza az eredeti táblát.³⁸

A keretszerződés kultúráról szóló részében megfogalmazták a zenészek és a kórusok cseréjének, szerepléseinek támogatását. Erre már a következő évben sor került. 30 000 Ft-ot utaltak át a város kasszájából az Erkel Ferenc Általános Iskolai kórus költségeire.³⁹ A kórus 1984 óta szerepel, arany oklevelet kaptak. Vezetőjük Pécsváradi Ágnes. Június 13—15-ig lesznek a németeknél. Szabadtéri hangversenyen állnak közönség elé, vasárnap délután négytől, négy különböző kórusal. A fogadók ajánlata: 1000 DM támogatást adnak, majd 500 DM-t a befolyt belépődíjakból. Viszont ebből fizetendő az ifjúsági szállás, naponta és fejenként 25 DM. Vállalják így? — kérdik. Vállalják. A meghívásért cserébe csupán azt kérik a bad wimpfeniek, hogy július 4-én, ide látogatásuk alkalmával, a Soproni Ünnepi Heteken együtt szerepelhessenek az erkelistákkal.⁴⁰ Az Esterházy-palota⁴¹ udvarán rendezték a hangversenyt, a Fő téren pedig a táncscsoport lépett föl.

A vendégjárás nagy lendülettel folytatódott. Az ifjúsági zenekar és az Ürmös táncgyűttes 1992. július 25—26-án vendégszerepelt a testvérvárosban.⁴² Augusztus 28-án pedig a soproni Szent Mihály-templomban adta elő a Volkschor Bad Wimpfen, az argentin NAHUAL-kórusal együtt, az argentin parasztmisét (Missa Criolla).

A német város polgármestere egy iskolaigazgatóval november végén Sopronba látogatott, hogy egy itteni gimnáziummal kapcsolatra lépjenek. Közben arról értesülünk, hogy bad wimpfeni kirándulók el voltak ragadtatva Soprontól.

A következő évek soproniak számára nyújtott újdonsága a részvétel lehetősége az 1989 óta (máig) évenként megrendezett Kézműves vásáron (Zunftmarkt). A szállást és az oda-vissza utat Bad Wimpfen fizeti. A feltétel: az árut a helyszínen kell előállítani. Természetesen ott el is adhatják. Augusztus 28-án és 29-én kerül sor rá.

³⁶ Gollnhofer úgy emlékszik (2003), hogy ő ezt a hozzájárulást már a vacsorán jelentette be.

³⁷ Soproni Hírlap 1990. június 8.

³⁸ Válasz Schusteritschnek 1991. szeptember 30.

³⁹ Fejes Zoltán polgármester közli az iskola igazgatójával 1992. május 6-án. A kérés dátuma április 28. Az út 110 000 Ft-ba kerül a 42 gyerekek és a 3 kísérőnek. Ebből 15 000-et részben papírgyűjtéssel szedtek össze. A Volán viszont 55 000-et kér előlegként május 15-ig. Hogy a hiányzó 65 000 Ft honnan került, nem írják róla. Talán a németek támogatásából? Vagy a szülőktől?

⁴⁰ A Volkschor Bad Wimpfen a 41 személyes csoportnak (közülük 20 a gyerek) július 5-re jegyeket kér a Széchenyi-vasútra. Lefoglalják a Taverna-panzió mind a 13 szobáját és teljes ellátást kérnek.

⁴¹ Templom u. 2., ma Bányászati Múzeum.

⁴² 55 zenész és 24 táncos, 5 tagú delegáció két sofőrrel a vendéglátók terhére. Plusz nyolcan saját költségen.

A soproni kézművesek ezentúl törzsvendégek a megmozduláson. A város javasolja a soproni bor bemutatását.

Még 1993-ban Kulturreise nach Ödenburg címen társasutat szervez a Kulturverein, amelyre polgármesterük is befizet. Szeptember 19-én indulnak hazulról. A vacsorát már szállásukon, a Lövér Szállóban fogyasztják el. Másnap fogadás a soproni polgármesternél és városnézés, 21-én kirándulás Burgenlandba, 22-én a Fertő—Hanság Nemzeti Park megtekintése, 23-án Kismarton (Eisenstadt), 24-re meghívták őket egy igazi kisalföldi esküvőre és lakodalomra. Az utolsó soproni estjükre nyilvános Freundschaftsabendet javasolnak a „Sportzentrum”-ba, belépődíjjal. Útban hazafelé még megállnak majd Melken.

Az 1994. év elején szomorú hír érkezett Sopronba. Meghalt a lelkes szervező: Schusteritsch Jenő (Eugen). A lendület azonban nem tört meg.

Sopron 1994-ben — amint arról már szó volt — az ünnepi heteken belülré szervezett Nemzetközi Ifjúsági Labdarúgótornára hívja testvérvárosainak és a határ menti osztrák településeknek 16—18 éves futballistáit. Dr. Claus Brechter, a bad wimpfeni polgármester örül, hogy kapcsolatuk így is mélyül. Levél megy a jelentkezéssel Herr *Ferenczinek*. Ennek ellenére kikézbcsítették Rákóczy József sportvezetőnek a *Ferenczy János* utcába... Különben a sportolók ide- és odautaztatása elég rendszeresnek látszik. Mennek tekézők, jön kézilabdacsapat, de megy is innét.⁴³

Újabb nosztalgiaút indult 1994-ben a volt hazába. A tíznapos társasutazás programjában három „egykori német község” (Harka, Balf és Ágfalva) meglátogatása is szerepelt, valamint barátsági est és bál, ismét a „Sportcentrum”-ban, de Duna menti kirándulás és Dél-Burgenland is.

Közben otthon, a fürdővárosban, megtartják az évi nagy találkozót, az Ödenburger Heimattreffent (a Sopron környéki Német Kultúrklub részvételével), amelyre meghívják a soproni polgármestert. Köszöni szépen, de nem mindig tud elmenni. Ez előfordul a másik féllel is, legyen az a polgármesterek találkozója, vagy az Ünnepi Hetek megnyitója, viszont igen szívélyes a viszony, ami a levelezésből is kitűnik. Jókívánságok, érdeklődés az egészségük iránt, kisebb ajándékok elküldése olvasható bennük.

Bad Wimpfenben rendszeresen megjelenik az Ödenburger Rundbrief (Soproni Körlevél). A kis formátumú közlöny történése Andreas Schindler⁴⁴ meglehetősen tárgyilagosan ír a magyar történelem nagy eseményeiről, pl. a 40. számban (1998. április) a 48-as szabadságharcról, benne Petőfi szerepéről. A Nemzeti dalt közli magyarul és német fordításban. Harkáról is olvashatunk benne. Három németajkú család maradt a faluban a kitelepítés után. Közülük az utolsó családtag 1979-ben halt meg. A falu katolikus templomát az állam restauráltatta, de az evangélikusokéra a kitelepítettek adtak nagyobb pénzeket. Köztük éppen a történész is. Közölni fogják — ígérik — a Soproni Múzeumnak a kitelepítésre vonatkozó felhívását. Magát a felhívást nem találtam, valószínűleg adatgyűjtésről van szó.⁴⁵

⁴³ 20-25 főnek biztosítanak a németek teljes ellátást. 1999. május 13—16-án lesz ott a Fésűsfonalgyár csapata. (1996-ban anyagi okok miatt még nem tudtak kiutazni.)

⁴⁴ Harkau mein Heimatdorf c. könyvéről lásd Soproni Szemle XLII. (1988), 184—186. o.

⁴⁵ A közlöny figyelemre méltó meghívót tartalmaz. Gárdonyi Zoltán (1906—1986) volt soproni zenetanár és karmester fia, az 1946-ban született Zsolt, würzburgi zenei főiskolai tanár ad kórus- és orgonahangversenyeket. Talán érdemes lenne meghívni a soproni evangélikus templomba.

A fürdőváros tanácsa kirándul. Visszaútban, a Nagycenki Kastélyszállóban vacsoráznak. Erre az ünnepi alkalomra meghívják a soproni polgármestert és feleségét. Nem biztos, hogy szóba hozzák a soproni tűzoltóság kérését: modernizálni szeretnék a felszerelésüket.⁴⁶

A német városban, 1998-ban már a III. Nemzetközi Régi Zenei Fesztivált tartják. Sopronban annyit tesznek az eredményességéért, hogy leadják az anyagot a Kisalföldnek.⁴⁷ Viszont ajánlják a Quintessentia együttest mint zenei csemegét.⁴⁸ A Marathon-Staffelritt sem arat nagyobb sikert nálunk. Igaz ott sem az ágfalvi lovasrendezvény. (Nincs a német városban lovasegylet.) A nagy évfordulóra azonban — 5. éve áll fenn a partnerség a két város között és 45. éve a Patenschaft a kitelepítettek felett — a polgármester vezetésével küldöttség megy Bad Wimpfenbe az Ödenburger Heimattreffenre, amelyet a Stauferhalleban rendeznek 1996. június 8-án. Mint ilyen ez volt az utolsó, mert a Patenschaft szerepét átveszi a Partnerschaft.

A társasutak évi rendszerességgel veszik célba Sopront, s azon belül is a polgármesteri hivatal fogadásra, a Sportcentrumnak mondott épületet pedig baráti estre.⁴⁹ Kölcsönösen érkeznek meghívók a különböző vásárookra, de a Zunftmessén kívül mintha nem lenne érdeklődés. A Európai Unióba nem lehetett árut bevinni. A borbemutatók is nehézségekbe ütköztek.⁵⁰

Sopron Hűség-ünnepén, 2001. december 14-én, adják át a bad wimpfeni Edith Rappoldnak a Sopronért díjat, a testvérvárosi kapcsolat létrehozásában végzett kiemelkedő tevékenységéért. Férjével együtt vendége az önkormányzatnak.

A soproni közgyűlésben elhangzott 1999. évi tájékoztató szerint „Német testvérvárosunk továbbra is jelentős pénzügyi nehézségekkel küzd, és ez behatárolja a lehetőségeket is.” 2001-ben csak annyit közöl az előadó Bad Wimpfenről, hogy népes vendégsereg érkezett onnan az alpolgármester vezetésével, s Gimesi polgármester átfogó értékelést tartott nekik a városháza dísztermében Sopronnak az elmúlt időszakban bekövetkezett fejlődéséről és változásairól. A korábbi évekhez képest ez bizony kevés.

Jékely Zsolt főosztályvezető aláírásával tudatják Sopronnal, hogy a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma támogatja mint testvérvárost abból az alkalomból, hogy Baden-Württemberg tartomány 2001-ben 50 éves. Ez az elvi hozzájárulás a Hungarofest Kht. közbejöttével ölt szerződéses formát 2002. január 24-én és jelent 200 000 Ft vissza nem térítendő pluszt a város kasszájában. A Baden-Württemberg Arcai c. program részeként 2002. május 9—12-én látják vendégül a bad wimpfeni polgármestert, a delegációt és a Kulturverein für Ödenburg egyre fogyó létszámban

⁴⁶ A vacsora 1996. máj. 3-án vagy 4-én zajlik, a tűzoltók kérésére június 26-i levélben kerítenek sort.

⁴⁷ SCIVIAS — Tudd az utakat c. Hildegard von Bingen apátnő születésének 900. évfordulójára rendezti a Verein Zunftmarkt július 22—augusztus 2. Küldik a részletes programot is. A cikk megjelent a Kisalföld 1998. június 17-i számában.

⁴⁸ 1998. június 17. Aug. 5-én megismétlik. A Musikkapelle Quintessentia útiköltségért, szállás- és ellátásért elmenne. Taschner elkísérné őket. Felvételt küld róluk. Csönd.

⁴⁹ A Kulturverein für Ödenburg und Umgebung e. V. [cégbíróságnál bejegyzett egyesület] in der Paten- und Partnerstadt Bad Wimpfen és a Fanfarenzug B. W. együttesen, Bad Rappenauból indulóan 2000. június 3—11. indít Kulturreiset, kb. 50 személlyel (95-ben még kilencvenen jöttek), szállás a H. Sopronban, baráti est pedig a Kulturzentrum Elizabethparkban. Ez pedig a mai GYIK, a volt Sotex-kultúrház, ahol egyébként a Soproni Német Kisebbségi Önkormányzat szokta volt rendezni kultúrhetét.

⁵⁰ Dr. Gimesi Szabolcs visszaemlékezése 2005. január.

utazni tudó tagjait. Kovács Árpád referens kéri az adóhivatalt, hogy ez utóbbiaknak — akik mind öreg nyugdíjasok — ne kelljen idegenforgalmi hozzájárulást fizetniük. Elengedik nekik.

A Gálaesten a vendégekkel évtizedek óta szoros kapcsolatban álló Soproni Német Nemzetiségi Kultúr Klub, a Soroksári Német Nemzetiségi táncsoport, a Soproni Pedagógus Kórus mellett fellépett Holger Ries tenor és zongorakísérője, az argentin Alejandro Mario Graziani zongoraművész. Őket a Bad Wimpfen közelében lévő Bad Rappenau ajánlotta. Ott ugyanis már évek óta nagy sikerrel szerepelnek. Mindössze három számot adtak elő. Egy Mozart-áriát, egy Lehár-szerzeményt és Augustin Lara egy kompozícióját.

Azért a soproni büdzséből arra még futja, hogy a Kulturverein für Ödenburg tiszteletére díszvacsorát adjon, személyenként 2500 forintért, a Sopron Szállóban, 2002. május 10-én. Az italt kedvezményes árért a vendégek fizetik.

A május 10-ére szervezett díszvacsorára kb. 150 vendégre számítottak, Ágfalván a Vadon Klub kb. 65 vendégnek tarthatna lovasbemutatót. A díszvacsorán a vezetők visszaillesztették a múltat, s felvázolták a jövőt. Remélhetőleg lesz mit és lesz kikkel a terveket megvalósítani. A lovakról nincs hír.⁵¹

A West-Ungarische Deutsche Nationalitätenstiftung (Nyugat-magyarországi Német Nemzetiségi Alapítvány) vezetője Dudás János bemutatná szervezetét a fürdővárosban. Javasolják neki, hogy 2004. március 20-án jöjjön, mert akkor lesz az Ödenburger Kulturverein éves közgyűlése. Az időpont azért is jó, mert arra várják a város küldöttségét is. Brechter polgármester fogadja őket⁵².

Ismét egy Kulturreise. Előkészítése véget 2004. április 29-től május 1-jéig tartózkodik Sopronban a Dries-házaspár. Akkor zajlik nálunk az EU-csatlakozás örömeire rendezett ünnepség.

A korábban szokásos Zunftmarktra ezúttal nem sikerült időben standot biztosítani. Csak küldöttség ment Bad Wimpfenbe a Karácsonyi Vásár első hétvégére (november 26—28.). Megbeszélés tárgya, hogy ilyen félreértés többet ne fordulhasson elő. A küldöttségből betegsége miatt hiányzott Walter Dezső polgármester, tagjai Wilfing Ferenc, Almássy László, Bánszegi Lajos, aki egyúttal fotózott is, és Németh Éva⁵³.

A német testvérvárosok:

2. Kempten

A szorosan vett bajor Allgäu a tartomány délnyugati sarkában, az Allgäui Alpok kétezres csúcsainak lábánál terül el. Központja a 61 600 lakost számláló Kempten, Sopronnak már 1987 óta testvérvárosa. Kambodounon (vár a folyó kanyarulatánál) a kelta neve, Cambodunum a római. 259-ben rombolták le az alemannok. A 19. század végén kezdték feltárni a romjait, azóta nagy eredményeket értek el a kutatásban. A Tájmuzeum 1700 körül keletkezett épületét, eredeti funkciójának megfelelően, Gabonaháznak (Kornhaus) hívják. A korabarokk Szent Lőrinc-bazilika mögött az apátfejedelem rezidenciája áll, a park végében lévő Narancs-házban van a városi

⁵¹ Sem a Soproni Hírlapban, sem a Kisalföldben. Utóbbi a rendezvény előtti nap (a május 10-i számban) ismerteti a programot, Ágfalva lovai nélkül.

⁵² Levél Bad Wimpfenből 2004. március 10.

⁵³ Levél Sopronból 2004. november 11.

könyvtár. Az óváros barokk és rokokó házai közül kiemelkedik a késő gótikus városháza. Előtte reneszánsz szökőkút, oszlopán egy lovag alakjával, amely az épülettel, a kúttal és a térséggel együtt még szerephez jut a későbbiekben. A legrégebbi templom, a St.-Mang-Kirche, kórusának a zenei műsorokban volt jelentősége. Nem éppen dicsőséges múltbeli kapcsolatról tud a történelemtudomány: ez az egyház olyan kolostorra épült, amelyet a portyázó magyarok romboltak le.

Magyarország és az NSZK városai között elsőként Sopron és Kempten kapott zöld utat a testvérvárosi kapcsolatok felvételére. (A civil szervezetek közül a Kempteni Fotoklub volt az első.⁵⁴) Mégis Pécs és Esslingen okmányait írhatták alá előbb, 1987-ben, az államelnökök jelenlétében. Ez a lemaradás a kemptenieken múltott. Később belátták, hogy nem kellett volna ragaszkodniuk a kapcsolatok aláírás előtti kiépítéséhez.⁵⁵

Sopron és Kempten kapcsolatában eleinte és később is fontos szerep jutott az iskoláknak, gimnáziumnak és vendéglátóipari szakiskolának egyaránt. Például a széchenyisták németül tanuló és zömében diáktársakkal levelező 38 főnyi csoportja az 1990. április 1—12. közötti napokat tölthette Kemptenben, egyenként családokhoz bekvártélyozva. Josef Höss főpolgármester is fogadta őket. Az ottani Hildegardis Gimnáziummal előző évben kötött diákcsere-egyezmény folytatásául a németek jönnek majd szeptemberben Sopronba.⁵⁶ További cserelátogatások, táborozások, pedagógusok tanulmányútjai jelzik az ismerkedés állomásait.⁵⁷ Egy közelebről meg nem nevezett Hauptschule keres soproni társat 1998. március 3-án. A levélben a „Comenius” nevű EU-programra hivatkoznak, azon belül is A tölgyfa mesél című témára (minden, ahol a tölgy előfordul. Természet, irodalom, zene stb.)⁵⁸. Ez „*The EU's activities in the areas of education, training and youth policies...*” (Az EU tevékenységei a nevelés, képzés és fiatalokkal kapcsolatos területeken...) Iskoláink két programban vállaltak részt. Itt most a Socrates⁵⁹ nevű program második fejezetéről van szó: *School Education (Comenius⁶⁰)* a címe. „*The Socrates programme is the first European initiative covering education at all ages and forms part of a broader approach to the concept of lifelong learning.*” (A Szokratész-program az első európai kezdeményezés, mely minden korosztályban foglalkozik a neveléssel és körvonalazza az élethosszig tartó tanulás elvének szélesebb körű megközelítését.)

⁵⁴ Dr. Gimesi Szabolcs közlése. 2005. január.

⁵⁵ Markó József 2005. január 28.

⁵⁶ Soproni Hírlap 1990. május 4.

⁵⁷ Az Europäische Kommission Generalsekretariat 1998. június 3-án értesíti Sopront, hogy a testvérvárosok május 21—24-i kempteni találkozójára — előírás szerint utólag — 1136 euró támogatást küld. Ez az 1996. évi szabályzat szerint max. 0,03 EU/km/fő lehet. A találkozók a hivatalos városvezetőknek is hasznosak lehetnek. A Soproni Hírlap 1990. aug. 3-i cikkének címe: Az NSZK-ban hogy csinálják? Testvérvárosi önkormányzat.

⁵⁸ Education and Culture Directorate-General (former DG22) (Nevelési és Kulturális Igazgatóság, korábban DG22) <http://www.see-educoop.net/address/international/eu.htm>.

⁵⁹ A Helyesírási Szabályzat szerint Szókratész. Görög filozófus (Kr. e. 470—Kr. e. 399). Szerinte a tudáshoz a felismert nemtudáson át vezet az út. Ingyen, szóban tanított. Tanítványai körbevették.

⁶⁰ Comenius: Johann Amos Komenský (1592—1670) cseh teológus, filozófus és pedagógus, a megértés és a béke embere, az iskolák megújítója.

A felnőttek köréből — egyéb oda-vissza látogatásokon kívül — érdemes megjegyezni, hogy a tűzoltóság hasznos anyagi segítséget kap társintézményétől.

A kempteni városvezetőség igen jó véleménnyel van saját polgárságának kezdeményezéseiről. 1994-ben örömmel szögezik le, hogy a testvérvárosi kapcsolatok ápolására alakult egyesület milyen lelkesen tevékenykedik. Helyben van a Radio Session Allgäu, s havonta jelenik meg a Partnerschaftnachrichten c. lap. Minden hó 20-ig várják a híreket. A vezetők is kitesznek magukért, és ha küldöttséget hívnak Sopronból, nem feledkeznek el a szerződés aláírójáról, Markó József akkori tanácselnökről sem.⁶¹ Viszont legújabb honlapjukon a Sopront ismertető szövegben ez áll: „*Bevor Sopron Teil Ungarns wurde, gehörte es als »Ödenburg« zu Österreich.*” (Mielőtt Sopron Magyarország részévé vált, mint Ödenburg Ausztriához tartozott.) — És Sopron?

A soproni önkormányzat közgyűlésének szánt 1999. évi tájékoztató elégedetten állapítja meg, hogy a programok számát tekintve továbbra is legelső a testvérvárosok között Kempten. Januárban, a GYIK (Gyermek- és Ifjúsági Központ) Kht. megnyitóján megjelent a kempteni társintézmény igazgatója, s még ugyanebben a hónapban utcát neveztek el Sopronról Kemptenben. (Ellentétele: 2000-ben kapott utcát a német város a Pihenőkereszt környéki most formálódó lakótelepen.) A Lions Klub májusban látogatta meg német megfelelőjét. Ott az 50. Kempteni Ünnepi Hétre való, hónapokig tartó felkészülésről szólnak a források. Ennek egyik mozzanata volt a Hofgartenben Sopronnak kijelölt kertrészlet beültetése.⁶² Augusztusban avatták föl, a soproni polgármester és jegyző jelenlétében. Ezen a héten a vásár vendégeként Sopron mutatkozhatott be 3 napig idegenforgalmi és kulturális értékeivel. Emelte ennek színvonalát az ifjú fúvósok és a Testvériség Néptáncgyűttes szereplése. Minden év egyhetes Jazz Fesztiválján vendég a soproni Birds Együttes. A tájékoztató megállapítja: „a nem önkormányzati szervezésű számtalan eseményről pedig szinte nem is lehet beszámolni”. Ez az előző és a következő évekre is érvényes.

Csak négy példa: öt fiatal kerékpáros érkezik Sopronba 1998. június elején. Jelentkezni fognak a referensnél. Vagy: érdeklődnek, tud-e arról Taschner, hogy egy bizonyos időpontban fog-e nyaralni Kemptenben három soproni lány, akik a Radio Session Allgäu műsorában, a Bürgermeisterschafton kérdésekre válaszolnának. Némettudás nem árt. Vagy: egy 37 éves ottani polgár levelezőtársnak jelentkezik. A referenstől kér segítséget.⁶³ És végül: két 19 éves, németül már beszélő soproni lány jelentkezne au-pair-lánynak a német városba.⁶⁴ Marie-Luise Bortolotto, az illetékes referens válaszából kiderül, hogy a jól működő rendszerben az au-pair-lánynak az őt befogadó családnál külön szobája szokott lenni, szabadidő megegyezés szerint, napi 6 óra háztartási munka, étkezés és lakás ingyenes, havi 400 DM a bér, ott jelentkezhet nyelvtanfolyamra. Mindjárt címet is ad.

⁶¹ Dr. Gimesi Szabolcs visszaemlékezése szerint az ő javaslatára hívták meg Markó Józsefet a kapcsolat 10. évfordulójára.

⁶² Az első előkészítő megbeszélés már 1998. október 8-án volt. Mindegyik testvérváros egy nem pontosan meghatározott területet saját elképzelése szerint ültethet be. A Kemptenben nem természetelt növényeket azonban hazuról kell hozni. Terv dec. 1-jéig, ültetés 3 emberrel 1999. jún. 10—12, a kiemelt időszak aug. 14—22.

⁶³ 1998. márc. 13.

⁶⁴ Kemptenből érkezik a megkeresés 1995. febr. 13-án. Rendekiné Stánicz Krisztina referens írja a választ az ottani polgármesteri hivatalba 1995. febr. 24-én. A viszontválasz dátuma: 1995. március 6. Az intézmény nem ismeretlen Európa-szerte.

Azt lehet mondani, hogy a két város kapcsolata „sínen van”, az Allgäuer Festwoche évről-évre megismétlődő alkalmain kívül is. Kempten egyébként testvérvárosi szerződéses viszonyban áll Trienttel (Olaszország), a környékből Bad Dürkheimmel, Sligóval (Írország) és Quiberonnal (Franciaország, 1971 óta) is.

Az előző évek eseményeiből mégis ki kell emelni néhányat: az egyik Gáspárdy Tibor kiállítása, a másik a kempteni mozgáskorlátozottak soproni látogatása, a harmadik a diákolimpia. Beszéljünk egy szakmai programról is: a kempteni mintaszerű szemétkelés bemutatásáról. És — nem éppen kiemelésként — essék szó két kempteni újságíró soproni viszontagságairól.

Beate Güntner ügyintéző (Bortolotto utódja 1998. április óta) írja Kemptenből⁶⁵, hogy az ottani takarékpénztár igazgatója felajánlotta, soproni művészeknek kiállítási lehetőséget biztosít kb. 100 m²-en a Schalterhalleban (pénztárterem), két hétre, 1998 szeptemberében. Néhai Gáspárdy Sándor rajztanár és festőművész Tibor nevű igen tehetséges akvarellista fiára esett a választás. A takarékpénztárban folyó építési munkák miatt októberre halasztják a rendezvényt. A művész és felesége, Taschner (és a sofőr) utaznak a helyszínre. Gimesi a Globex-ügy miatt nem tud velük menni. (Igaz, nem is szokás.) 8-a délutánján és 9-én délelőtt montírozzák a kiállítást, majd délután ötkor részt vesznek a vernisszázson⁶⁶. Másnap szeretnének Lindauba menni, s onnan 11-én haza. Maga a kiállítás 23-ig lesz nyitva. Taschner október 26-án megírja köszönő levelét, hogy Gáspárdy 24 képét kiállították és pedig nagy sikerrel. A képek már otthon vannak.

Az 1998. május 21—24 között Kemptenben megrendezett diákolimpiára Sopron, Quiberon, Trient, Bad Dürkheim nevezett be, a házigazdákon kívül. Soproni elsőt avattak a lányok 75 m-es síkfutásában és távolugrásában, a 100 m-es szabadúszásban, a lány és fiú pillangóúszásban és a kosárlabda csapatok közül. Több helyezést is elértek. Egyedül a teniszben vallottak (teljes) kudarcot a soproniak. A létszám az eredeti 19-ről végül 31-re emelkedett, de ebben kísérők és edzők is benne voltak.

1999. június 4-én négy éjszakára Sopronba jön a Behinderte Verein (a mozgássérültek egyesülete) 48-50 fős csoportja. Taschner érdeklődik. A Belvárosban lévő Pannóniának van mindössze két megfelelő szobája, 70 DM/éj/fő félpanzióval, a Lövér Szállóban kimondottan mozgássérültnak kerekesszékekkel (Rollstuhl) nincs, de lift (Fahrstuhl)⁶⁷ van. Ez 60 DM/éj/fő félpanzióval. Más — városon kívüli — szállókban 130—160 DM-t számítanak föl. (Nem írja, hogy milyen felszereltséggel.) Kéri, hogy közvetlenül a szállókhoz küldjék a megrendelést. Máskor is ezt szokta ajánlani.⁶⁸ 1993-ban már voltak Sopronban, akkor a Családsegítő Intézet gondozta őket.

A Zweckverband für Abfallwirtschaft Kempten (a hulladék-gazdálkodás kempteni szakszövetsége) meghívására 1994. október 3—6-ra soproni szakemberek mentek ki, hogy tanulmányozzák a város tökéletesnek mondható szennyvízelvezetését és megtisztítását (Andor Károly, Szóka Sándor, Major Árpád). A hulladékhasznosító 300 000 lélekszámú területet lát el. A hálózat a hasznosítható anyagokat összegyűjtő

⁶⁵ 1998. április 15. Választ csak május 12-én kapnak.

⁶⁶ Vernissage a francia vernis szóból, a németben a Firnis felel meg neki. *Frisch gefirnissten Bilder*, magyarázza Wahrig szótára. Élő művész új képeit bemutató kiállítás megnyitója. Nem szükségképpen jár hozzá áperitif, amit a svájciak aperonak (étvágygerjesztő ital) neveznek.

⁶⁷ A szótár szerinti második jelentése tolószék.

⁶⁸ 1998. október 7.

telepekből, ún. szigetekből, komposztáló telepekből és egy hulladékégető hőerőműből áll. Eredmény: teljes ártalmatlanítás.⁶⁹ (Gondolom, ehhez nemcsak pénz kell, hanem a szemetelő állampolgárok fegyelmezett magatartása is.)

Rothauser kisasszony és Felder úr, két kempteni újságíró meghívást kapott Sopronba.⁷⁰ Pozitív benyomásaikat megírták az újságukban, a kellemetlen kísérőjelenségeket azonban csak a városházi ügyintézőnek jegyezték le. Aki persze továbbította Sopronba, megnyugtatólag hozzáfűzve, hogy ez nem lesz hatással a két város kapcsolataira. Mindketten nagyon negatívan nyilatkoztak S. G. úrról, a „Tourist Büro”-ból. Nem küldött vasúti jegyeket, a szállást sem intézte el rendesen. Alig telepedtek meg a Löver Szállóban, máris átirányították őket a Szieszta koszos és hiányosan felszerelt szobáiba. S. úrból dőlt az alkoholszag, s nem volt hajlandó elismerni, hogy ők a város vendégei. Végül a 400 DM kiadásukat 50 000 Ft DM-ra váltásával kapták meg, levonva belőle a kezelési költséget. A program pedig csupa rohanás volt, s utólag tudták meg, hogy újságszerkesztőség meglátogatása is lett volna benne. Még a vámosok is kellemetlenkedtek az állomáson. Majdnem lekésték a vonatot. (Hogy milyen apróságok lendíthetik pozitív irányba a vendég hangulatát, arra példa az egyik testvérvárosi polgármester köszönő levele, aki külön örült annak, hogy szállodai szobája asztalán gyönyörű virágcsokrot talált.⁷¹)

Kemptonról szólva nem hagyható ki a Városháza előtti tér rendezésének és főleg az ottani reneszánsz szökőkút felújításának a története. 1993. február 15-én közlik, hogy a térnek és „antik” kútjának felavatását október 3-ra tervezik. Soproni küldöttséget várnak erre az alkalomra. Valami nehézség támadhatott, mert június 6-án gyűjtést hirdetnek a kút eredeti, az 1600-as évekből származó bronzoszlopának megmentése érdekében. Bürgerfestet rendeznek, és 1993. október 2-án avatják a teret.

A kempteni városháza-bővítés avatása alkalmából nyílt napot tartanak és sorsjátékot rendeznek. A főnyeremény: hétvége Sopronban. 1995. május 17-én kéri a várostól az utalványt, hiszen ezt Sopron fizeti.

További részletekről nem tudok.

Kiegészítésként meg kell még említeni, hogy a kempteniek 2001 novemberében azzal a tervvel állnak elő, hogy a térségen átmenő falba adjanak a testvérvárosok egy-egy 80x80 cm méretű, a falból 25 cm-t kiálló, annál 10 cm-rel magasabban végződő követ, belefáragva a város nevét. Soproné világos homokkő legyen. Kőfaragók címét és kőszállítást kérnek. A városüzemeltetési iroda Baranyai Lászlótól kér 2002. január 28-án árajánlatot. A kempteniek július 20-ra tervezik a Residentplatzfest megtartását a Lions Klub és a Stadtjugendring szervezésében. A Residenzhoftban vásár, kereskedelmi és kézműipari vásár lesz és tánc és zene.⁷² A jelek szerint a testvérvárosi kapcsolat 15. éves jubileumára emlékező ünneplést végül is augusztus 10-én nyitják meg, a polgármester vezette soproni küldöttség

⁶⁹ Négy egyágyas szobát foglaltak a küldöttségnek, az 1994. szept. 20-i levél szerint. A köztisztasági vállalat igazgatója, a városépítész, a környezetvédelem felelőse mennek és persze a sofőr.

⁷⁰ 1998. július 17-én keltezett meghívólevél szerint 1998. szept. 4–6-ra, a Magyar–Német Kultúrhétre szól a meghívás. Az út, a szállás és „stb.” költségét a város állja. Színes programot állítanak össze nekik. (Azonos szövegű levelet küldenek a többi testvérvárosnak is.)

⁷¹ Erre más területről vett példa: a budapesti Madách Színház két egymás utáni soproni vendéggjátéka. Ugyanazok a színészek tele panasszal vészelték át az elsőt, mert nem törődtek velük, viszont másodsor jövet rajongtak a városért, mert szobájuk asztalán virágcsokor fogadta őket.)

⁷² 2002. febr. 28-i levél.

részvételével. Nem esik szó a kút bronzoszlopáról és felújítására hirdetett gyűjtésről. Azt megértem, hogy Sopron erre — legalábbis tudomásom szerint — nem mozdul. Lehet, hogy egyszerűen csak azért, mert nincs rá pénz, s ilyenkor jobb úgy tenni, mintha meg sem hallották volna a kérést. Az sem biztos, hogy a kempteniek átértékelték ennek a kérésnek a fonákságát. Régi történet, az már szentigaz. De a bronzoszlopon álló szobor annak a Heinrich von Kemptennek állít emléket, aki I. Ottó császár védelmezője volt. Azé az uralkodóé, aki csúfos vereséget mért a kalandozó magyarokra Augsburg közelében. Ez volt a Lech-mezei csata, amelyből csak a hét gyászmagyar menekült meg, s amely számunkra véget vetett a kalandozások korának.

Kempton testvérvárosai részt vettek a hagyományos vásáron. Jól sikerült 2002-ben a Gemeinschaftsstand der Partnerstädte (A testvérvárosok közös árusítóhelye). 2003-ban augusztus 9—17. rendezik. A városok két-két kiküldött árusa kétnaponta váltja egymást, segít nekik a helybeli baráti kör. Sopron 15-én és 16-án került sorra. Az illető városra jellemző ételeket és italokat árulnak. Versenyt rendeznek, amelyre fődíjat várnak a városoktól, pl. egy hétvégi vendéglátást. Dr. Ulrich Netzer főpolgármester gratulált Walternak 2002. október 20-i megválasztásáért. Mivel nagy sikere volt a Cambodunum-kupa nevű ifjúsági labdarúgó tornának, 2003. június 6. és 9. között 4 csoportban újra megrendezik „Második kiadás!” — mondják⁷³. Közben német nyelvű videofilmet kérnek Sopronról. Kapnak CD-eket is⁷⁴

A Fidelissima Kórus meghívta Kempton város vegyeskarát, Itt a hangversenyen kívül a szokásos műsor: fogadás a polgármesternél, városnézés és vacsora. A kempteni polgármester nem tud eljönni a Soproni Kereskedelmi és Ipari Vásárra (április 30-tól május 4-ig tartják). Kemptonben viszont Europa-Festet rendez a CSU, abból az alkalomból, hogy Magyarország belépett az EU-ba. Az ünneptől felbuzdulva a német város evangélikusai elvállalnák egy szegény soproni hittestvér egész évi fizetni valóját az egyház öregek otthonában⁷⁵. Ünnepségünkre 8 főből álló delegáció érkezik Sopronba a „Stunde null-ra”, április 30-ra. Az Allgemeine Zeitung riportot közöl arról, hogy a kempteni Hildegardis Gimnázium és a soproni Széchenyi István Gimnázium együtt ünnepeltek, s így mélyítették el eddigi kapcsolatukat⁷⁶.

Az 55. Allgäuer Festwoche megnyitója augusztus 14-én volt. Kempteni polgárok jöttek október elsejétől 3-ig. Hivatalosak voltak a városházára és városnézésre vitték őket. Két csoport is érkezett, az egyik 40 fős, a másik 50 öreg tekeből állt. A polgármester ugyan nem állhatott rendelkezésre, de azért jól érezték magukat.

2005. augusztus 16—21. volt Kölnben a XX. Weltjugendtag (Világifjúsági nap). Előtte Kemptonben augusztus 11—15. evangélikus fiatalok találkozáját tartották meg..

Német kisvárosok áldozatkészsége: Elke Kincse Alapítvány

⁷³ Levél Kemptonból 2003. január 14.

⁷⁴ 2003. június 30-ig.

⁷⁵ Levél Kemptonból 2004. április 19.

⁷⁶ Az újság 2004. május 12-i számában.

1998. augusztus 5-ére találkozót hirdettek a hornungsreuthi tűzoltóság épületébe. A cél a Sopronnal már 1991 óta fennálló kapcsolat szervezettebbé tétele. Meg kell alapítani a Freundeskreis Sopron e. V.-t, fogalmaztak az egybegyűltek. A kapcsolatnak kezdettől a vasfüggönytől éppen hogy megszabadult város megismerése, megértése és a segítségnyújtás volt az alapja. Ebből több lett, mint ami hivatalos partnerségnél szokás.

Az összejövétel főszereplője Elke asszony volt. Két családnak, Maseléknek és Obermaieréknek köszönte, hogy ez a „*wunderbare Austausch*” (csodálatos csere) létre jöhetett. Sok kedves emberre és jóbarátra találtak az évek során. Személyes hangú beszámolóba kezd, hogy ismertesse azokat az eseményeket, amelyek olyan érdekessé tették munkájukat. 1991 óta évenként ismétlődő hivatalos csereprogram zajlik. Azóta jönnek a magyarok, ifjúsági fúvószenekar, városi zenekar, mazsorettek a Straßenfest-re (utcai ünnep). 1999. július 28-án feltűnt a Fidelissima Kórus náluk, s olyan templomi hangversenyt nyújtott, amelyről elragadtatással ír a Bayerische Rundschau, megemlítve, hogy három ráadást is adtak, holott ez templomi hangversenyen nem szokásos.⁷⁷

Szervezett Elke asszony a neudrossenfeldieknek és soproni barátaiknak három csoportos utat, egyet pedig a helybeli Altenplos nevű zeneegyesületnek egy nagy fúvóstalálkozóra, a testvérvárosok kórusainak rendezvényére pedig a neunreuthi kórus utazott el. Az oberfranki művészeket is összehozta a soproniakkal. Ő maga gyakran jár Sopronba, Ez a segélyek szempontjából fontos. Tevékenységéért elsőnek kapta meg a várostól a külföldieknek is adományozható Sopron-érmet⁷⁸.

Neudrossenfeldben, Kulmbachban, Kevelaer am Niederrhein városkájában szervezett Vásárhelyi-kiállítást. A soproni képzőművészek Bambergben és Kulmbachban állítottak ki. Segítettek a borturizmusban is. Fölkértek olyan újságírókat, akik hajlandók voltak Magyarországon a „négy P-n” kívül mást is észrevenni (a négy P: Paprika, Piroska, Pusztá, Plattensee [Balaton]). Igazán Antal Vilmos által ismerték meg Sopront és azon keresztül az országot. Látták a problémákat. Hogy mi hiányzik a csecsemőotthonokból. Megtudták, hogy a gyermekotthonoknak, öregek és betegek otthonainak milyen kevés a pénzük, hogy hiánycikk a lámpa, a kórházakban az ágynemű, s egyéb orvosi segédeszköz. A továbbiakban szomorú sorsokat ír le, amelyekkel megismerkedtek.

A segélyt először saját autójukon szállították, aztán már kisebb teherautókon, évente kétszer is. Ezeket földijeik ingyen kölcsönözték nekik. A szállítás költségeit adományokból fedezték. A sofőrök elsősorban neudrossenfeldiek, akik szabadnapjaikat áldozták erre, és zsebből fizették a kiadásaikat.

Mások segítőkészségéről is beszél, amikor adományként kapott 5 tonna bébiételt kellett annak lejárta előtt célba juttatni. Pfaffenhofeniek segítettek, anélkül hogy személyesen ismerték volna Elke asszonyt..

Mindenfélét gyűjtenek. Olyan nagy tételeket, hogy inkább megosztják más segélyszervezetekkel, máskor viszont azok segítik ki őket. Ezek a szervezetek, mint a Karpatenhilfe, vagy a Hilfe für Osteuropa messzire viszik az adományokat, ők

⁷⁷ A Fidelissima Kórust 1994-ben szervezte meg Arany János, aki ma is vezényli. Egyre magasabb minősítéssel adják hangversenyeiket Sopronban, egyes testvérvárosokban (Bozen, Kempten), és máshol külföldön. Ez a felnőtt vegyeskar otthonos a zeneirodalom minden korszakában. Jártak az Egyesült Államokban is (2000 április).

⁷⁸ Dr. Gimesi Szabolcs kiegészítése: a Bad Wimpfen-i Edith Rappolddal együtt. Ezt megkapta még Kósa Ferenc filmrendező japán felesége is, a kazunói kapcsolatok segítségével és Alois Schwartz kismartoni polgármester.

viszont megmaradnak Sopronnál és környékénél. A Friedrich von Ellrodt iskola házmesterlakásának pincéjében raktározzák a holmit, és ott is csomagolják össze. De mások is biztosítanak nekik helyet olyan tárgyaknak, mint betegágyak, tolószékek, élelmiszerek stb., amelyeket ők nem tudnának hol őrizni.

A beszámoló idején Sopronban patronálnak egy gyermekotthont kb. 45 gyerekkel, egy fogyatékos gyermekek otthonát kórházzal együtt, kb. 250 gyerekkel, fogyatékosok otthonát több mint 300 lakóval, több óvodát (egyik német nyelvű), különleges iskolát szellemileg visszamaradt gyermekek számára, műhellyel egybekötve, egy öregek otthonát és több rászoruló egyént. Ez mind úgy lehetséges, hogy van egy alapítvány Elke Kincse néven, amelyet a soproni polgármester támogat. Az alapítványnak eleinte szállítmányonként 400 DM-t kellett fizetnie a vámnál, Mehrwertsteuer címén. Ez a kötelezettség a város közbelépésére megszűnt.

Az egyesület megalakult. 1999. évi jelentésüket megküldik Sopronnak. 66 taguk van, más községből is. Soproni raktárukat ellenőrizte a vámhatóság és mindent rendben talált. A legnagyobb szállítmányt 1998. szeptember 15-én indították: 10 tonna súlyú segélyt (fogorvosi szék, tolószékek, ruházat stb.). A zsirai otthonnak is adnak. Megemlékeznek a váratlanul elhunyt barátról, Antal Vilmosról (1997-ben halt meg). Kis közösségek, korlátozott lehetőségekkel. Ezért aztán nagyon rossz néven veszik, amikor az egyik soproni együttes vezetője beígért látogatásához túlzott igényekkel lép fel. Nem von le mélyre ható következtetéseket a szervező, de felháborodását megírja a soproni illetékesnek.

Ami a jövőt illeti, úgy látja Elke Schulte asszony (férjével együtt), hogy érdemes tovább folytatni a munkát. Ebben már más települések is támogatják őket (Kevelaer, Dinslaken, Bayreuth, Bindlach, Himmelkron, Pfaffenhofen).

És ebből a segélymozgalomból máig nem lett testvérvárosi kapcsolat.

Arrafelé is laknak magyarok: Rorschach

A Bodeni-tó svájci, déli partján, gyönyörű környezetben épült föl St. Gallen kanton kisvárosa, Rorschach. Már 947-ben piactartási, pénzverési és vámjogot kapott, tehát nagy múltú kereskedőváros. Ma alumínium-üzeméről is nevezetes. A két város közötti szerződés szorgalmazója a Svájcban élt Németh Lajos (2003 augusztusában halt meg), a St. Galleni Magyar Egyesület elnöke. (A városban sok magyar kitelepített él.) Több, mint egy évtizede szervezett már utakat Magyarországra, ő hódmezővásárhelyi születésű, de annyira kiismerte magát a Civitas Fidelissimában, hogy csoportjait idegenvezetőként is eligazította. 1983-ban, egy küldöttség tagjaként, ismerkedett meg a várossal. Innen Sopronból a szerződés előkészítője a helyi Gasztronómiai Társaság elnöke, Baranyai György volt.

Tanulságos lehet az alig tízezres városka vezetőségének 1993-ban rendezett kirándulása. A cél egy kicsit Magyarország. Július 9—11-én lesznek Sopronban. Fischer városvezető és felesége (Fejes vendégeként), a városi tanács 5 tagja feleségestől. Velük jön Németh Lajos mint tolmács és felesége. Összesen 14-en. Ilyen (ingyen) utazásra egy választási ciklusban egyszer kerül sor. Repülővel érkeznek Bécsbe, ahol fiakkerezés, majd városnézés és grinzingeri szórakozás következik. Sopronban megnézik a Barlangszínház német nyelvű Varázsfuvola-előadását. Másnapi úti céljuk busszal a Balaton, ahol Németh Lajosék villájánál megállnak egy feketére. Ez után irány Fertőd és vissza a schwechati repülőtérre.

A kapcsolatokat nagy lendülettel folytatják. 1993. december 21-én a soproni önkormányzat közgyűlése hozzájárul ahhoz, hogy a rorschachiak költségére küldöttség utazzon oda. 1994. január 19-től 22-ig tartózkodnak a kisvárosban.⁷⁹

A megbeszéléseken felvázolják a két város közötti kapcsolatok jövőjét. Szó esik a műemlékek helyreállításáról. Soproni művészek mutatkoznak be Svájcban, Sopronnak megmutatnák a St. Gallen-i apátság kultúráját, de majd csak inkább 1996-ban. Kölcsönösen gasztronómiai hetet rendeznének mindkét közönségnek. A soproni kereskedelmi szakközépiskolába Németh Lajos 7 db számítógépet visz majd. Ez a találkozás a soproniaknak 800 frankjába került, a többit állták a meghívók. Itthoni eredmény: Sopron 1994. február 22-én kinyilvánítja szándékát a Rorschachhal való testvérvárosi kapcsolat felvételére.

A soproni művészek bemutatkozásának szervezését már jóval előbb elkezdték. Sopronban már 93 szeptemberében megszületik a terve. Bircher Erzsébet kultúrreferens 1993. november 15-i faxára válaszolva közlik december 6-án, hogy a terem 90 m², a falfelület 40 m². A Galéria szolgáltatásai: plakátok, meghívók, biztosítás, a vernisszázson felszolgált aperitif. Az esetleges eladásból 33 $\frac{1}{3}$ % az övék. Csak a két művésznek lesz szállása és ellátása és csak a felszerelés és lebontás idejére, tehát 94. április 21—24-re, illetve május 23—25-re. Az utazást és a műtárgyak szállítását a művészek fizetik. Szó lehet katalógusról, de akkor igen gyorsan küldjenek hozzá anyagot. Választ 93. december közepéig várnak. A katalógushoz szükséges anyag megérkezett, nyugtázzák Rorschachban 1994. február 22-én. Ki mutatja be a két művészt? Esetleg a követségtől? A Rorschacher Zeitung szerint a múzeumigazgató vállalkozott rá. Különben az ötlet, hogy éppen ezt a két alkotót mutassák be, a galéria vezetőjétől származott. Ezt is az ottani újság írja. Lelke rajta.⁸⁰ Mindenesetre nem dolgoztak hiába: a Kornhaus Galériában Sulyok Gabriella és Soltra E. Tamás hét üveges vitrinbe rendezett kiállításának megnyitóján népes közönség tapsolt. A rorschachi művészek visszaadják a látogatást, és szívesen jönnek máskor is. 1999-ben két nő érkezik, hogy előkészítse a Kunst-Vereinnek a következő év nyarára tervezett háromnapos soproni kirándulását.

Sopronban nemzetközi ifjúsági labdarúgó-torna zajlott, rorschachi közreműködéssel, június 25—26-án. Arra már nincs idő, hogy a Lövér Expo '94-en iparcikkkel részt vegyenek, inkább elküldik a St. Gallen-i kanton bemutatóját, 9 m²-re tervezve.

A testvérvárosi szerződés szövege másolata a bad wimpfeninek, elküldik Svájcba, ahonnan június 15-én kapják vissza — némiképpen átdolgozva. A követség postázza Budapesten Sopronnak a svájci himnusz kottáját. Fischernek, a rorschachi vezetőnek egyéb, kantonális programjai miatt a soproni aláírási ceremóniára csak július 2-án kerülhet sor. Jelen van Ódor László, a svájci magyar nagykövet is. A meghívottak már június utolsó napján megérkeznek, s maradnak az ünnepség utáni napig. „Kedves Lajos bácsi” (Németh Lajos) is természetesen. A rorschachi

⁷⁹ Fejes Zoltán polgármester, Magas László képviselő, Palotai György oktatási felügyelő, Rendekiné idegenforgalmi felügyelő, dr. Becher Rezső igazgatóságvezető, Stöckert Tamás kereskedelmi felügyelő, egy tolmács és a sofőr.

⁸⁰ Fischer, a rorschachi Stadtamman, 1993. július 21-én írt levelében javasolja legfeljebb három művész bemutatkozását. Megnevezésük nélkül. Ez a valószínűbb eredettörténet.

ratifikálást a magyar hetek megnyitójára — szeptember 17-re — időzítették, a soproni küldöttség kisbusszal megy. Két orvos pedig személyautóval utánuk.⁸¹

Az orvosok érdeklődésére augusztus 30-án jön válasz. A Kantonale Spital Rorschach egyszerre egy-egy belgyógyászt és sebészt tudna egy hónapi gyakorlatra fogadni, elhelyezésük a személyzeti szobában, ellátással, ingyen, de bért nem tudnak adni. A soproniak delegációt várnak Svájcban. Ezek megnézik a kórház-rekonstrukciót, és számba veszik, milyen műszerekkel segíthetik azt.

A tűzoltók is egymásra találtak. 1998 tavaszán felszerelésekről tárgyalnak. Létra nem kell, mert az van — írják Sopronból.

A kisváros magyar vonatkozású eseményeiről beszámol a „Duna” svájci—magyar tudósító — Ungarischer Anzeiger. Évente nyolcszor jelenik meg, a testvérvárosi szerződés kötésének idején már harmincöt éve. Alapító kiadó és felelős szerkesztő Gilde Barna.⁸²

Hosszabb ide-oda levelezés után végre 1999 októberében a Soproni iskolaigazgatók Tanácsa — tizenhat részvevő — tanulmányi kirándulásra utazott a rorschachiak meghívására. Tolmács nem kell — közölték. Vezető Králik Tibor.

Kovács Árpád referens információs anyagot kér az illetékes titkárnőtől (Frau Maria Mädertől) a Soproni Tavaszi Vásáron (2001. április 28—május 1.) felállított „városok standja” részére.

1995 őszére társasutat szerveznek Rorschachból az ottani zenekar és kísérői számára a Winzerfestre. Körülbelül nyolcvanvan lesznek. Németh Lajos velük. Hálókocsis vonattal jönnek Bécsig, vissza Sopronból, a többi út busszal. Az aktívak 250 SFR-t fizetnek, a kísérők költsége 450 SFR. Kétágyas szobákban szállnak meg a Sziesztában vagy a Maroniban. A soproni hangversenyen osztoznak a helybeli fúvós zenekarral. Egy-egy óra játékidő erejéig. Az aktív szereplők szállását, ellátását és az idegenvezetést Sopron fizeti. Hat napra foglalnak szállást, mert kirándulnak innen a Fertőre, Pozsonyba és Budapestre is. Mivel vonaton utaznak (tehát nincs elég helyük), kérnek egy teljes jazz-ütőkészletet, 1 pár üstdobot, egy nagydobot és 50-55 kottatartót.

Ellentétel: a rorschachiak fogadják a soproni ifjúsági zenekart. Már előbb a cserkészek is mozgolódtak. Lovas Gyula vezetésével járt egy 35 fős csapat a svájciaknál, közmegelegedésre. A katonai sátorokat és az ellátást a meghívók biztosították. A svájciak pedig kétheti Sopron környéki táborozásra vállalkoztak.

A már 1994-ben, az aláíráskor emlegetett kiállítás jó úton halad, írják Svájcban. Die Kultur der Abtei St. Gallen (A Szent Galleni apátság kultúrája) a címe. Gimesi polgármester az 1998. május 9-re, szombatra hirdetett megnyitóra a vármegyeház dísztermébe várja Fischert, a rorschachi városvezetőt, s szeretné, ha beszédet is mondana. A Stadtmann⁸³ és felesége természetesen a polgármester vendége. Gimesi, ha lehet, kéri előre a beszéd szövegét. Nyilván azért, hogy le lehessen

⁸¹ Az 1994. szept. 15—18-i kiküldetésen részt vevők: Fejes Zoltán polgármester, Paukovits Vilmos, Tóth Sándor tolmács, dr. Kárpáti László, dr. Arszin Miklós, Rendekiné Stánicz Krisztina a Takács vezette kisbusszal, dr. Vaslaki Lajos belgyógyász és dr. Koloszar Miklós orr-, fül-, gégeész személyautóval. Csak 3 tag összes költségét és egy kirándulást vállalja a meghívó, kérnek soproni zászlót és CD-n a himnuszokat [?]. A megnyitó a tanárképző zenetermében lesz.

⁸² A soproni írásos anyagban az 1992. júl./aug. szám van meg, benne pozitív beszámoló a világkiállítás magyar pavilonjáról.

⁸³ Stadtmann összetételben a nagyszótárakban nincs benn. Ammann = Obmann, előljáró, csak a svájciaknál. Városi előljáró = polgármester.

fordítani. A magyar kalandozások korából ismert bencés apátságról nagyon szép és dekoratív anyagot mutattak be.

Sopronból érdeklődnek, volna-e partnere a Pedagógus Kórusnak a városban? Tengerdi alpolgármester összefoglalja a soproni együttes történetét⁸⁴.

Már az újonnan választott soproni önkormányzat nyugtázza Marcel Fischer Stadtmann bejelentését, hogy 2003. szeptember 30-án ünnepélyesen átadja hivatalát megválasztott utódjának, lic. jur. Thomas Müllernek. A soproniak hitet tesznek a kapcsolat folytatása mellett, ugyanezt vallják a rorschachiak, nemcsak a vezetők, de a polgárok is, annak ellenére, hogy a fő mozgató, a kettős állampolgárságú Németh Lajos 2003. augusztus 19-én, 86 évesen meghalt⁸⁵.

A soproni szociális konferencián, éppen az átadás miatt, csupán két megbízott rorschachi tud részt venni október 1—2-án Sopronban.

Az új polgármester csak villámlátogatásra tud jönni május elsejére. Amikor megköszöni a vendéglátást, egyúttal meghívja Walter polgármestert és delegációját az augusztus 18—22-én tartandó II. Nemzetközi Zenei Kultúra Fesztiválra. A polgármester sajnos nem tud eleget tenni a meghívásnak. Táncsoportot sem küldenek. A delegáció végül háromtagú: Wilfing Ferenc, Kránitz László és Németh Éva.

A németek sorsa ott is kisebbségi sors: Bolzano/Bozen

Dél-Tirol az első világháború után került a vesztes Ausztriától Olaszországhoz. Német lakossága nehezen viselte a kisebbségi sorsot, ezt a második világháború utáni időkre úgy kell érteni, hogy merényletek sorával próbálták elérni visszacsatolásukat, vagy legalább valamilyen autonómiát. Ez utóbbi mára megvalósult, s példaértékűként emlegetik Európa-szerte. A gyönyörű vidéken fekvő, műemlékekben gazdag Bozen, olaszul Bolzano, az autonómia közigazgatásának fővárosa. Vezetőségét úgy választják, hogy ha a polgármester olasz, az alpolgármester német, illetve fordítva. Fontos közlekedési, kulturális és kereskedelmi központ. Évente megrendezett vásárát mindenütt jegyzik. Ami a kerek százezer lakosú, már a rómaiak idején létezett város és Sopron kapcsolatát illeti, azt az itt is, ott is élő német kisebbség léte segítette elő, és újságtól indult el.⁸⁶ Nehezen fogalmazható meg konkrétan. Ez a testvérvárosi szerződés megkötésekor felbuzgó tenni akarás lanyhulásán is lemérhető. A soproni önkormányzat közgyűlésén 1999-ben elhangzott értékelést idézem: „... nem szabad elhallgatni, hogy az olasz Bolzanóval ebben az évben mélypontra esett a közös rendezvények száma.” Ehhez képest a következő évben sem tudnak mást felmutatni, mint egy bolzanói diákcsoport tavaszi látogatásának hírért. A részleteket nézve azért találunk följegyezni valót.

A testvérvárosi szerződést valószínűleg 1990. június 9-én írta alá az olasz polgármester és a magyar küldöttség vezetője azzal, hogy csak akkor lép életbe, ha

⁸⁴ Levél Sopronból 2002. október 15.

⁸⁵ Értesítés 2003. szeptember 19., válasz: 2003. október 2.

⁸⁶ Markó József szerint a Hírlapkiadó Vállalat vezérigazgatója és a bizonói Alto Adige újság direktora kezdeményezték 1987-i soproni látogatásukkor.

azt az önkormányzatok jóváhagyják.⁸⁷ Három nyelven szövegezték meg: magyarul, olaszul és németül.

Bolzanói küldöttség fogadására már 1988 elején kapnak belügyminiszteri jóváhagyást. A megye közlését erről június 6-án még Markó József tanácselnöknek címezték. Ő később nyugdíjba ment, s a választásokig Gollnhofer Sándor, eredetileg a helyettese, intézte az ügyeket. Az 1990. évi soproni küldöttségről sem a Kisalföld, sem a Soproni Hírlap nem ír egy sort sem. Ne feledjük, azok a hetek ugyancsak drámaiak voltak nálunk. Nemcsak a rendszer váltása zajlott, hanem — országgyűlési választások után — a tanácsrendszer helyébe lépő önkormányzat megválasztásának előkészülete is. Bár az újságok hallgatásában a célzatosság sem kizárható.⁸⁸

1991 az énekkarok és zenekarok éve. Mozgás van e téren, de nem mindig eredményes. Elég sok a lemondás — kölcsönösen.⁸⁹ Pedig a bozeniek minden költséget vállalnak. A soproni fúvószenekar azért mondja le a decemberi karácsonyi vásáron való muzsikálást, mert a meghatározó emberei betegek, így veszélyben a színvonal. Az olaszok remélik, hogy a következő évben az akció sikerül.

Az 1992. évi kezdeményezések: kiállítótér a vásáron, kerékpárosok Bolzanóból, diákok labdarúgásban és kosárlabdázásban vetélkedjenek. Megismélik öt déltiroli zenekar soproni szereplésére tett ajánlatukat. Zenekar vagy színtársulat jöjjön a Bozeni Nyárra. (Kézírással Sopronban ráfirkantva: szimfonikusok.) Riedl Bélát szeretnék hallani mint „történész” a két város történeti kapcsolatairól (az előadás ma is megvan Riedl Bélánál, bár akkor nem olvasta fel).

Az 1993. május 26-i soproni önkormányzati közgyűlés elfogadta Heves városának kezdeményezését: alakuljon meg az Olasz—Magyar Partnerkapcsolatok Szövetsége. Már akkor hozzáfűzik, hogy Sopron és Bolzano kapcsolata az utóbbi két évben nem volt megfelelő.

1993-ban küldöttségek cseréjére kerül sor. A bozeniek szeptember 26—28-án, a soproniak november 13—17-én teljesítették ezt a feladatot. Volt miről tárgyalniuk.

A bozeni kereskedelmi szakközépiskola 20 tanulója, osztályfőnöke és igazgatója 1994. február 10—16. tartózkodott Magyarországon. A Tavernában alusznak és étkeznek. Ebbe a néhány napba belefért Nagycenk, a Fertő, Budapest, a Balaton és Herend megtekintése, sőt még kosárlabda-mérkőzések is, a Széchenyi Gimnázium csapataival.

Meghirdeti az Internationales Chorfest 1994-et a Südtiroler Sängerbund Bozen május 9—15-re. A jelszó: *Einander begegnen, miteinander singen* (Egymással találkozni, közösen énekelni). Részvevők a helyieken kívül: Ausztriából két kórus, Németországból és Svájcban egy-egy és egy kórus Sopronból. Dárdai Árpád karnagy reméli, hogy a Pedagógus Kórus lesz az, hiszen már felkérték őket a KOTÁ-tól⁹⁰. Természetesen ők mennek.

⁸⁷ Egy dátum és név nélküli „tájékoztató” szerint „az időközben történt változások miatt testületi döntés nem született”. A változások: megszűnt a tanácsrendszer, kikiáltották a Magyar Köztársaságot, önkormányzati választásokat tartottak. Most már talán lehetne pótolni a mulasztást.

⁸⁸ Gollnhofer egy másik agyonhallgatott ügyből kifolyólag érdeklődött a győri szerkesztőségben, de nem kapott egyenes választ. (Gollnhofer visszaemlékezése 2003.)

⁸⁹ Később is. A soproniak 1998. szeptember 8-án is lemondanak valamit. „*In der letzten Woche war das Stadtbudget zu einem Skandal gekommen.*” (Az elmúlt héten a városi költségvetés körül botrány tört ki.) Ugyancsak 1998-ban lemondják az árumintavásáron való részvételt, a soproni kereskedők érdeklődésének hiánya miatt. Az önkormányzati küldöttség azért elfogadja a meghívást.

⁹⁰ 1993. nov. 11-én. KOTA = Kórusok Országos Tanácsa.

A 47. Nemzetközi árumintavásár Sonderschau „Neue Märkte Ost” címmel nyílik 1994. szeptember 10—18-án. Sopronnak előbb 16 m² területet, majd a kétszeresét biztosítják. Felszabadult ugyanis a szomszéd stand. Így ki vannak elégítve a soproni jelentkezők: a Sörgyár, a Csonka Glas, Schneider György fazekas, Csirmaz Gábor(né) divatékszert kézzel előállító.

A Soproni Ünnepi Heteken belül 1996-ban megrendezték a nemzetközi fúvószenekari fesztivált. Ezen megjelentek az oggoui, a kapuvári, a lajtaújfalui, a sárvári vendégek mellett a bozeni fúvósok is (Musikkapelle Zwölfmalgreien néven, a legnagyobb létszámban, 75-en). Június 21-én érkeztek és 23-án utaztak haza. Kollégiumban voltak elszállásolva.

Bozenben *Kennst du deine Stadt?* (Ismered városodat?) címen vetélkedőt rendeztek. Ezen egy lányiskolai osztály nyert soproni látogatást. Május 7—11-re jönnek. A Maroniban van a szállásuk, 9 kétágyas és 3 egyágyas szoba. Másik iskola három tanulója Sopronról ír dolgozatot. Térkép és prospektus kellene.⁹¹

A fegyveres erők II. Nemzetközi Futballtornájára jelentkezik a soproni rendőrök csapata 2001. november 9—11-re. Utána szépen megköszöni a fogadtatást Kovács Árpád a résztvevők nevében is.

A Bozen Brass Quintet ajánlja magát. Több mint tíz éve zenélnek, ezalatt 500—600 koncertjük volt, a barokktól a jazzig mindent játszanak. CD-jük is van. Nekik 2002. november 29. vagy 30. lenne jó.

És megint az iskolák. A Lippai János Középiskola Kertészeti Szakképző Iskola és Kollégium három általános kertészhallgatója és 3 virágkötője két kísérő tanárral háromhetes gyakorlatra menne. A szervezésben kérnek segítséget a várostól, mert a pénzt pályázaton, a Leonardo da Vinci II.-programban⁹², megnyerték hozzá.

„Leonardo da Vinci is the Action Programme for the implementation of a European Community vocational training policy. This programme has a key objective of supporting the development of policies and innovative action in the Member States, by promoting projects in the context of trans-national partnerships which involve different organisations which are interested in training.” (Leonardo da Vinci a tevékenységi programja az Európai Közösség szakmai képzési irányelvének. Ezen program egyik kulcsfeladata támogatni az eljárások és újító tevékenységek fejlesztését a tagállamokban, azáltal, hogy kezdeményezéseket népszerűsít nemzetközi kapcsolatok összefüggésében, mely különböző képzésekben érdekelt szervezeteket foglal magába.)

A két város közötti kapcsolat az utóbbi időben mélypontra került. A mai városvezetőség szándéka felrázni Csipkerózsika-álmából.

A hivatalba lépő új soproni polgármester jelentkezik Bozen polgármester-helyettesénél. Folytatja az együttműködést. Összekötő Németh Éva⁹³. Ennek rövidesen kézzel fogható az eredménye: a bozeni kereskedelmi iskola egyik osztálya érkezik Sopronba. Városházi fogadás és városnézés kijár nekik. Bolzano/Bozen nagy fába vágta a fejszét: nagyszabású bemutatót rendez Budapesten 2004. szeptember 24-től november 22-ig. Ebből valamit Sopronba is elhoznak. A város több fotósának 40 képe látható a soproni Magyar Művelődés Házában.

⁹¹ 2001, febr. 20. A levélre ráírva: „Elküldve.”

⁹² Az Európai Unió által meghirdetett gyakorlati program. A forrást lásd a Comeniusnál. Leonardo da Vinci (1452—1519) festő, szobrász, építész, természettudós és feltaláló, tehát gyakorlati ember.

⁹³ Levél Sopronból 2003. január 3.

Wilfing Ferenc elutazott a rendezvény-sorozat sajtótájékoztatójára⁹⁴. Ezt a figyelmet megleléssel nyugtázzák.

És végül egy ajánlat a Hungaropro Kft.-től Fertőszentmiklósról. Elárúsító pavilonokat készítenek és árulnak. A kicsi 88 000 + ÁFA, a nagy 145 000 + ÁFA, ha legalább 10 db-ot rendelnek. A szövegből nem derül ki, hogy hova és mire kellenének ezek a pavilonok. A dosszié mindenesetre testvérvárosi.

Maradjunk az olaszoknál: Montespertoli

A Kisalföld 1998. április 29-én „Szent Péter hegyéről hozták az üdvözetet” címmel ír a kis borvárosról, Montespertoliról. Firenzétől 25 kilométerre épült egy hegyre, 11 000 lakossal. A Chianti előállításának központja. Hogyan került Sopronnal kapcsolatba? Polgármestere egyszer átutazott a városon, s annyira megtetszett neki, hogy delegációt hívott hozzájuk. Ez 1996-ban meg is történt. „Most” zajlik a viszontlátogatás. Montespertoliban volt a RECEVIN alakuló közgyűlése, amelyen Sopron is részt vett. Az olasz város vezetősége segítette Sopront a szervezetbe.⁹⁵

Még az év elején kértek 6 üveg bort Sopronból a 41. Chianti borszemlére. A levélre ráírta valaki: „Áprilisban úgys jönnek”. Most vihették haza magukkal.⁹⁶ Erre a soproni tartózkodásra a Locomotiv Tourist a város tudta nélkül állított össze és küldött az olaszoknak programot 1998. április 24—27-re.

Nagy összeveszés nemigen lehetett, mert az olaszok bevonulására már 1999 tavaszán megszületik a válasz: 16 tagú soproni zenész és táncos csoport vendégeskedik a borvárosban július 4—6-ig busszal, s bemutatja a soproni bort és gasztronómiát úgy, ahogy azt a montespertoliek tették a magukéval Sopronban, áprilisban. 1999. október 29—31-re pedig Sopron rendel szobákat a Pannóniába, 40 fő részére.⁹⁷ Ismét jönnek az olaszok.

Ilyen sűrű kapcsolat nem folytatható. Legközelebb 2002-ben hallunk a borvárosról. A közgyűlés hozzájárult, hogy Gimesi Szabolcs polgármester és Mágel Ágost, a Kulturális és Idegenforgalmi Bizottság elnöke május 31—június 3. között Montespertoliban legyenek. Persze nemcsak ketten. A lista az útlevélszámokkal 28 nevet sorol fel. A Soproni Pendelyes Kulturális Egyesület 12 tagja és egy vezetője is közöttük van. Este a Palazzo Communale (városháza) előtti téren a soproni táncegyüttes mutatkozott be.

A 47. Chianti-ünnepet május 30—június 6. között tartották. Hat testvérváros (Neustadt, Falset, Sopron, Epernay, Caronia és S. Stefano) kapott meghívót Mauro Marconcini polgármestertől⁹⁸. 4 x 4 m-es fedett standot biztosítanak mindegyiknek, az üzemeltetés azonban a meghívott városok gondja. Igaz, a bevétel is az övék. Családoknál tudják elszállásolni a néptáncosokat. A soproni delegáció 12 fős, később

⁹⁴ Bozen 2004. július 26.

⁹⁵ Dr. Gimesi Szabolcs közlése 2005. január.

⁹⁶ Más megoldás híján, mert hivatalosan az EU-ba nem lehetett bort kiküldeni. (Dr. Gimesi Szabolcs közlése.)

⁹⁷ 1999. augusztus 27.

⁹⁸ Olaszul: sindaco.

még ketten csatlakoznak hozzájuk⁹⁹. Hegedűs István főszakács a Serházból megérdemelte Walter polgármester dicséretét.

A városka utolsó híre július 26-án kelt. Antonella Chiavacci lett a polgármesternő a választások után.

Ők is szeretnének csatlakozni: Recoaro

A soproni Vendéglátóipari Szakközépiskola — számos más tanintézetten kívül — már az 1988/89. tanévtől folytat kulturális diákcsereit recoarói társintézményével. „Tájékoztató a testvérvárosi kapcsolatok felvételéről” című, név és dátum nélküli gépelt szöveg előbb Bolzanóról szól, majd 2. pontként Recoaro Terme (Vicenza tartomány) következik. Egyesszám első személyt 1990 novemberében felkereste hivatalában az egyik [!] ottani vendéglátóipari intézet igazgatója, hogy közvetítse polgármestere üzenetét, hogy szeretnének testvérvárosi kapcsolatot létesíteni Sopronnal. Előzmények: a két város intézményei között testvérintézményi kapcsolat áll fenn, kórusaik ismerik egymást és kölcsönösen szerepeltek már, a két Vendéglátóipari Intézet tanárai és diákjai között szakmai és kulturális cserekapcsolat alakult ki. „Ez év áprilisában az olasz város elöljárósága Sopronba szándékozik jönni a testvérvárosi kapcsolat létrehozása céljából. Viszontlátogatásra Recoaro Termebe ez év októberében várják a város küldöttségét. A tájékoztató írója ehhez még — elég hevenyészett fogalmazásban (ezért nem is idézem) — hozzáfűzi, hogy a kulturális kapcsolatokon túl különösen a vendéglátás terén nyerhetne Sopron idegenforgalma. A Soproni Hírlap 1990. június 1-jei számában olasz verset találunk (Viaggio in Ungheria), mellette Kerék Imre költő műfordítását. Carla Cavallero költőnő Recoaróból a március 10—16-án Magyarországon vendégeskedett Aqua C[h]iara¹⁰⁰ férfikórus kísérelésként járt Sopronban (meghívó a Soproni Liszt Ferenc Pedagógus Kórus volt). „...il mio passo si posa gioioso / sulla terra ridente di Sopron” (lépteim vidáman visszhangzanak / a tündéri Sopron kövezetén) — írja.

Meglepő kapcsolat egy olasz kisközséggel: Avasinis

Gimesi gratulál Németh Mártának az internetes útikalauzért. Az olaszoknak készült ugyan, de lehetne majd bővíteni innen is — javasolja. Mindjárt itt van ez a kisközség, amely templomának kifestése révén egyszerre fontossá vált Sopron számára: Avasinis.

Sopron vezetősége meghívót kap a freskók avatására. 2000. szeptember 30-án este érkeznek hárman: a polgármester, Kovács Árpád referens és a sofőr. Avasinis Baráti Körének elnöke foglalt nekik három egyágyas szobát a községtől nem messze lévő Hotel Greenben. 130 000 líra/éj/fő. Térképet is mellékelte a levélhez.¹⁰¹ Ettől függetlenül Mészáros György, a Nyugat-magyarországi Egyetem Alkalmazott Művészeti Intézetének igazgatója leírja a sofőrnek, hogyan lehet eljutni a faluba. A

⁹⁹ 2004. március 25. és 29.

¹⁰⁰ Ha Aqua Chiara a helyes írásmód, az tiszta vizet jelent.

¹⁰¹ Associazione „Amici di Avasinis”, 2000. szept. 26.

látogatást megköszönő levelében a polgármester meghívja az elnököt Sopronba. A két település között testvéri kapcsolat alakult ki, hangsúlyozzák az olasz újságok. Az 1871-ben kifestett Szent Miklós-templom ugyanis — még 1976-ban — földrengés következtében annyira megrongálódott, hogy freskóit újra kellett alkotni. Ezt vállalta el Mészáros György. Az október elsejei újraszentelésre utazott oda a soproni delegáció. Soproni énekkar is részt vett az ünnepségen. Az esemény a falu mind a 300 lakóját mozgósította.

Elvégre rokonok vagyunk: Seinäjoki

A 30 000 lakosú finn kisváros 300 km-re Helsinkitől északra található. Sopron testvérvárosai közül — mint település — egyike a legfiatalabbaknak (másika Kazuno). Fő, mondhatni egyetlen nevezetessége, de az világhírű, a kulturális és adminisztrációs központ épülete. Anvar Aalto a tervezője, s ezzel a hozzáértőknek minden meg van magyarázva. A kapcsolat története mégis meglepő: nem Sopronból indult ki, hanem Finnország magyarországi nagykövetétől. Osmo Väinölä a finn gasztronómiai hét megnyitására érkezett a Löver Szállóba 1985-ben. A diplomatának annyira megtetszettek a körülmények, az emberek, a város, hogy ő javasolta budapesti hivatalos helyen, köthessenek a soproniak Seinäjokival testvérvárosi szerződést. Tizenhat várospár várt a sorára akkor, hogy megkapja a legfelsőbb hozzájárulást. A nagykövet a külügyminisztériumnál, sőt magánál Kádárnál, Markó Pozsgainál, a Magyar—Finn Baráti Társaság elnökénél járt közben. Akkor még így ment. És ment.¹⁰²

A testvérvárosi szerződés a későbbiekhez képest igen rövid. Tulajdonképpen keret-megállapodás azzal, hogy majd a következő látogatásokon töltik meg részletes tartalommal. A megismerés és a barátság a két kulcsszó. Az egyetlen részletes pont a delegációk létszámára (4), a látogatás időtartamára (utazással együtt 5 nap) és az utazás költségeire vonatkozik (a küldő fizeti). A tárgyalás nyelve német, a vendéglátó gondoskodik tolmácsról. Aláírók finn részről a város képviselőinek elnöke és a polgármester, magyar részről Markó József tanácselnök. Időpontja: 1986. augusztus 24. Helye: Sopron. Ekkor már ismert volt, hogy az evangélikus templom tetőszerkezetének helyreállítása égetően szükséges. Az épület melletti, ma Bünkerről elnevezett átjárót omlásveszély miatt le kellett zárni. A munka megtervezése 1986. szeptember végére, majd kivitelezése 12 hónap alatt elkészült.¹⁰³ A megbízó, az Evangélikus Lelkészi Hivatal, nem rendelkezett elegendő pénzzel. Nagy segítséget kapott azonban az újdonsült testvérnek, Seinäjokinak evangélikusaitól. Erről Szimon János számol be: „A finn egyházaktól kaptuk eddig a legnagyobb segítséget anyagiakban templomunk renoválásához.”¹⁰⁴

¹⁰² Gollnhofer Sándor akkori tanácselnök-helyettes visszaemlékezése 2003. A részletekről Markó József akkori tanácselnök visszaemlékezése szól (2005. január 28.) Eszerint a nagykövet búcsúlátogatásakor vetette föl Kádárnak a témát. Az eredmény: a sorbaállók megelőzése volt.

¹⁰³ Mányoki János—Németh László: A soproni evangélikus templom fedélszerkezetének helyreállítási munkái. Soproni Szemle XLIII. évf. (1989), 40—56. o.

¹⁰⁴ Sopron és környéke. Korrajz és családi lexikon. Budapest, 1992, 107. o. A város evangélikus gyülekezetével 1989-ben kötöttek egyességet.

Fejes Zoltán, dr. Winkler András és a finnül tudó Metz Beatrix építész jár Kemiben és Seinäjokiban 1994. március 21—26-án. Arra az elhatározásra jutottak, hogy a szerződést a megváltozott politikai viszonyok miatt át kell dolgozni.

Ami még említésre méltó a névvel összefüggésben, az nem építmény, hanem egy kórus. A seinäjoki leánykarnak, alapítása, 1974 óta az 1996. december 9—10-i soproni vendégszerepléséig 14 külföldi turnéja volt, most is Bécsből jöttek, hogy eleget tegyenek az először négy évvel korábban megfogalmazott soproni kérésnek. A soproniak Kőrös László rendőr századost kéri ki munkahelyéről, hogy tolmácsként álljon mellettük. A Palatinus Szállóban éjszakáznak, a Liszt Ferenc Művelődési Központban (Magyar Művelődés Háza) hangversenyeznek. Hét lemezük van, és számos tévé- és rádiófellépésük volt már.

Egyébként az egész országban több finn—magyar zenei rendezvényre kerül sor. Sopron egyike annak a 42 magyar településnek, amely a finnekkel testvérvárosi kapcsolatban van, és ahol Finn—Magyar Társaság működik.

Adatunk van arról, hogy a soproni Sonitus Kórus finnországi turnéján a testvérvárosban is szerepel.¹⁰⁵

1998. június 4—6. testvérvárosi napokat tartanak a finnek, amelyre küldöttséget várnak Sopronból. A delegáció négytagú: Gimesi polgármester, két doktor az önkormányzati képviselők közül (Csóka Pál és Zanyi Gábor) és Kóczán Zoltán mérnök, különben ő is városatya. A finnek nemcsak a foglalkozásuk (s ezzel érdeklődési körük) iránt érdeklődnek, hanem esetleges külön érendjük iránt is. A szervezésben nagy tapasztalatuk van, hiszen tíz testvérvárosukkal tartják a rendszeres kapcsolatot, és egy-egy ilyen küldöttség látogatása nagyjából azonos módon zajlik.

2000. május végén a VIII. Finn—Magyar Testvérvárosi Konferenciára utazott a polgármester, dr. Koltai Miklósné jegyzőasszony és Stöckert Tamás irodavezető. A polgármester előadást is tartott. Az 1994-ben aláírt testvérvárosi szerződés aktualizálásában egyeztek meg tárgyalásaikon.

Néhány meghívó érkezik még a távoli országból, mire itt belátják, hogy anyagi okok miatt ez a kapcsolat aligha válhat szorosabbá. Drága a repülőjegy, azt pedig általában a meghívottnak kell fizetnie.

A pesszimista hangulat nem volt jellemző a választásokon élre került vezetőségben. Ha nem is mindjárt, de 2004 elején nekilátnak egy delegáció kiutaztatásának a finnekhez. Tolmács ismét Kőrös László rendőrtiszt. Mikko Pukkinen polgármester, levelezője — Anu Mennikö — útján megszervezi Walter polgármester és 9 fős küldöttségének látogatását. Sopron elfogadja a dátumot. A 2004. június 6—13. közötti út: Bécs—Helsinki—Vaasa repülővel, onnan Seinäjoki polgármestere hozza-viszi vendégeit, akik ajándékokat visznek vendéglátóiknak. A műsor nagy tetszést arat. Van benne tangófesztivál, szauna, golf, városnézés, fehér éjszakák, Finn—magyar baráti társaság, s természetesen hivatalos tárgyalás is (a két polgármester mintha egy nyelven beszélt volna, annyira megértette egymást). A végén Helsinkiben nézegetnek várost és kirakatokat. Az egészért őszinte köszönet jár¹⁰⁶.

¹⁰⁵ Soproni Hírlap 1990. augusztus 3.

¹⁰⁶ Sopronból július 28. Németh Éva, szeptember 8-ról Walter Dezső írja.

A Soproni Középiskolák Igazgatók Tanácsának 10 fős csoportja tanulmányútra ment szeptember 11—17. Hivatalos tolmácsuk dr. Koloszar Miklós. A Nyugat-magyarországi Egyetemnek az ottani főiskolával kiépített kapcsolata van.¹⁰⁷

Közben egy magános finn tanár jelentkezik. Vendégül látják.

31 fős finn csoport látogatja meg Magyarországot október 18—25. között. Sopronban a Wollner Szálló lakói. Az evangélikus egyház szervezte meg útjukat, ez a programban is jelentkezik. Azért van természetesen városházi fogadás és városnézés is. Aztán utaznak tovább Bécs felé.

Lehet még messzebb:

Kazuno

Nem mindennapi város ez a japán Kazuno. Nálunk a városok úgy terjeszkednek, hogy magukba olvasztják a környékbeli kisebb településeket, mire ezek elveszítik önálló arculatukat. Kazuno nem ilyen. A Soproni Testvérvárosi Egyesület leírását idézem: „Kazuno 1972-ben a szomszédos városokból — Hanawa, Towada, Hachimanta, Osarizawa — létrehozott Kazuno City-ből és Kosaka nagy városokból áll. A városrészek mindegyike őrzi saját karakterét és régi örökségét. A Stone Circle-i romok bizonyítják, hogy már legalább 4000 éve élnek itt emberek. A város mellett található a Towada-tó, valamint a Hachimantai hegyek, itt található Kazuno legmagasabb pontja. Természeti, gazdasági kincsei a tiszta víz és a vitathatatlanul legjobb rizs Japánban. ... Kazuno minden egyes városában különböző színes és mozgalmas fesztiválokat rendeznek évente, ez kb. 80 éves múltra tekint vissza”. Angol nyelvű honlapján mint kisváros mutatkozik be 40 000 lakossal. Akita megye északkeleti sarkában. Ezeréves fesztivál, gyönyörű nemzeti park, melegvízforrások. 6000 éve lakott terület, mondja a honlap ma. Érdekes, hogy ez a terület a passaiak (Németország) érdeklődését is felkeltette. Ők Akita Cityvel vannak partnerségben 1984. április 8. óta. (1992. június 29-én Vladivosztok a következő.) Ez a kerek 318 000 lakosú város 1889. április 1-je óta létezik, 1941-ben és 1954-ben számos környékbeli helységet csatolnak hozzá.¹⁰⁸

Vissza Kazunóhoz. A kapcsolatot Akita megye prefektusa kezdeményezte. Sopronra a Páneurópai Piknikről készített film hívta fel figyelmüket. Sugia Munegu, a japánok polgármestere 1998. március 10-én keltezett angol nyelvű levelében háláját fejezi ki a barátsági megállapodásért. Ebben a levélben az udvariassági formulán kívül más is van. A barátság további erősítése érdekében nyolcnapos japáni látogatásra invitálja a soproniakat. Az utazás költségéről nem esik szó, de az ott-tartózkodás teljes kiadását a japánok vállalják magukra. Hatan indulnak április 25-én: dr. Fülöp József alpolgármester (dr. Gimesi Szabolcs polgármester már korábban volt), Magas László dr., Pozsgai János, Tanay István, Hegyi Ferenc, Ágota Gábor. Többségük frakcióvezető az önkormányzati képviselőtestületben. Velük tart egy némettolmács [!] is. Május 2-ig tart a program, melyből 6 nap Kazunóban zajlik, de megnézik Tokiót is. Beletartozik a képbe a Bányászati Múzeumban dolgozó Csokonai Tibor villamos mérnök is, aki hegedűket készít és a soproni szimfonikus zenekarban játszik. 1997-ben hosszú angol levelet írt Kazunóba. 2001-re várnak egy japán

¹⁰⁷ Dr. Gimesi Szabolcs és a karok vezetői delegációval jártak ott.

¹⁰⁸ Sajnos a város történetét mindössze csak 1997 áprilisáig tették közzé honlapjukon: www.city.akita.akita.jp/en/city-profile/history.htm.

hangszerkészítőt, aki Csokonaival együtt készítené egy hegedűt, amelyet Sopronban, hangversenyen mutatnak be.

Stöckert Tamás tájékoztatójában az 1999. évről arról számol be, hogy „partnervárosunkkal” júliusban magas szintű találkozóra került sor Sopronban.¹⁰⁹ Újságírók, gazdasági szakemberek és a diákcserében részt vevő gyerekek érkeztek ide. A „Hanawa Bayashi” előadása és az ételbemutató emlékezetes marad. A japán nyelv tanítására itt dolgozó japán tanárnő szerződése lejárt, más váltotta föl. A jövő évi terv: Sopron(i) Nap legyen Kazunóban.

A következő évről készült beszámolóban Kazunóval foglalkozó sorai nem tartalmazzák kifejezetten a Sopron(i) Nap meghatározást, arról azonban szólnak, hogy Tengerdi Antal alpolgármester vezetésével önkormányzati delegáció és a japán nyelvet tanuló diákok utaztak a japánokhoz. Az alpolgármester részletes ismertetőt mondott Sopronról. A befejező mondat: „A látogatás ... hozzájárult a testvérvárosi szerződés aláírásának közel jövőbeni realizálásához.”

Az országot meglátogató Seki Tadasi 2000. október 10-én keltezett levelében köszöni a soproni fogadtatást. Legemlékezetesebb eseménye a körútnak szerinte az 1989. évi Páneurópai Piknik helyszínének megtekintése volt. Beszámolt erről Kazuno polgármesterének, aki szintén köszöni a kalauzólást.

Budapestre, a Kuoni Travel Incoming Servicenek Sopron a 2000. november 6—10. között a városba várható japán tanárdelegáció számára programot javasol. Tolmács: Galamb Sándor. Csak ennyi. Megvalósult-e?

Más japánok feltűnése a Civitas Fidelissimában éppen a Piknikkel kapcsolatos. Egy japán karmestert annyira megrendített az esemény, hogy évről-évre visszajárt ide. S mivel nem maradt közömbös a közeli Barlangszínház adottságaival szemben sem, javaslatára [?] az emléknep programjába iktatták Beethoven IX. szimfóniáját. A vezénylést és az egész rendezvény költségeit a japánok vállalták magukra, sőt még kórust is küldtek hozzá. Ennek kiegészítésére levelek mentek a testvérvárosokba és a környék burgenlandi településeire: küldjék el énekeseiket.¹¹⁰ Az eredmény: hatalmas kórus zengte az Öröm-ódát¹¹¹ a Fertőrákosi Barlangszínpadról. A produkciót még néhány évig megismételték, aztán sajnálatosan abbamaradt.

2003. július 28-tól augusztus 2-ig hattagú delegáció tartózkodott Sopronban. A kazunói nemzetközi kapcsolatokért felelős iroda igazgatójának, Komagamine Szigerunak a vezetésével. Tagja volt Aszari Hiroko kisasszony is, aki 1997 és 1999 között tanította Sopronban a japán nyelvet. Volt borkóstoló, budapesti kirándulás és hangverseny a fertői Esterházy-kastélyban. A küldöttség meghívót hozott Walter Dezsőnek. Ő azonban — betegsége miatt — kénytelen volt Kalmár István alpolgármesternek átadni a kilenctagú küldöttség vezetését. A soproniak ezt az utazást 2004. július 22. és 30. között tudták lebonyolítani. Kazunóban megbeszélték, hogy a japánok 2005-re tervezett viszontlátogatása az Európai Unió és Japán éve jegyében fog megvalósulni.

¹⁰⁹ Július 26. és 31. között. A polgármester vezetésével 14 fő. A cél: a testvérvárosi szerződés megkötése.

¹¹⁰ Sajnálatos módon Beethoven szimfóniája az egyenszövegben mindenütt a XI. sorszámot kapta. Vajon, aki leírta, a római számokkal nem volt-e tisztában, vagy a zeneszerző műveivel?

¹¹¹ A szimfónia keretében. Ma már külön is lehetne, mint az EU himnuszát (1972-ben fogadta el az Európatanács közgyűlése). Persze van Sopronnak saját városi himnusza is (zene: Soproni József, szöveg: Sarkady Sándor).

Nyitás Erdélyre: Medgyes/Mediaș/Medwisch

Az újságíró megkérdezte Gimesi polgármestertől: fontos-e Sopronnak Medgyes, hiszen nem nyugati város. A válasz egyértelmű igen, tulajdonképpen az, amit bevezetőnkben a nyugati megfogalmazásokból idéztünk. A kérdés egyébként azzal a riporttal kapcsolatban merült fel, amelyet kéziratban az újságíró mellékel. A 850 km-es távolságból ideutazott küldöttség vezetőjét, az erdélyi megyei jogú város polgármesterét, Bucur Dionisie urat faggatja Tóth Éva. Az idelátogatás ürügye az Erdélyi Kör megalakulásának 10. évfordulója¹¹². Mi volt eddig? Művészegyüttesek, diáksportolók látogatásai, a soproni nemzetközi diákolimpián való részvétel, s megbeszélés a soproni városvezetőkkel, többek között a feketemunkáról is.

Tényleg, miért fontos ez a kapcsolat? És egyáltalán hogyan kezdődött? Fejes Zoltán írja¹¹³, hogy ő 91 novembere óta megbízott, majd 92 decembere óta megválasztott polgármestere Sopronnak. Ezalatt négy testvérvárossal (Kempten, Bad Wimpfen, Bolzano, Seinäjoki) és 2 partnervárossal (Eisenstadt és Wiener Neustadt) tartják a kapcsolatot. Felmerült, hogy kellene még egy testvérvárost választani, lehetőleg Erdélyből. (Közgyűlésen került szóba Székelyudvarhely neve¹¹⁴.) Medgyes írásos üzenete nem jutott el a városvezetőséghez. Az Erdélyi Kör Kálmán Éva szobrásznővel előszóban üzent, hogy a medgyesiek szívesen felvonnák a kapcsolatot Sopronnal. Erről közgyűlésük már határozott is.

Jakab Elek medgyesi alpolgármester ötlete volt a szerződés. Korábban Sopronban járt és — bár gépészmérnök, mégis — erősen érdeklődött a műemlékek helyreállítása és kezelése iránt. Hiszen a 75 000-es lélekszámú (közülük 10 000 magyar és még figyelemre méltó jelentőségben német), nagy történelmi múltú városban számos megőrzésre érdemes épület található. 1992-ben ünnepelték 725 éves fennállásukat.

Kölcsönös látogatások és egyeztetések után a szerződést 1994. október 18-án írták alá Medgyesen (a soproni delegáció: Fejes Zoltán, dr. Paukovits Vilmos, Erdélyiné Békés Ilona, Bujdosó Antal és Rendekiné Stánicz Krisztina). Sopronban a kapcsolat fő támogatói az Erdélyi Kör és az Orbán Balázs Alapítvány voltak, de felvetődött az együttműködés a német kultúrklubbal is. Gazdaság, sport, egészségügy, színház voltak a témái már az első soproni megbeszélésnek is.¹¹⁵ 1995-ben a Máltai szeretetszolgálat adományokat küldött Medgyesre. A választás utáni új testület tovább folytatta a cserelátogatásokat. A Pedagógus Énekkar többször járt Erdélyben, 1995-ben a soproni polgármester és delegációja látogatta meg a távoli várost. Ennek viszonzására 1996 augusztusában, az 1100 éves ünnepek alkalmából került sor. Gyümölcsöző találkozások alakultak ki a képzőművészek között. Medgyesnek virágzó ipara van. 1990-ben, a soproni önkormányzat közgyűlésén külön kiemelték, hogy medgyesiek részt vettek a Tavaszi vásáron. Legfontosabb eseményként mégis a diákolimpiát könyvelték el.

¹¹² 1989. január 17-én alakult meg a református egyház tanácstermében.

¹¹³ 1993. szept. 27.

¹¹⁴ A Soproni önkormányzat 1993. május 25-i közgyűlésén. Ugyanekkor Weimart is célba vették.

¹¹⁵ 1993. november vége.

Nagyon gyakorlati lépésre szánta el magát az ÉGÁZ (Észak-dunántúli Gázszolgáltató Vállalat) soproni vezetősége — Jakab Elek kezdeményezésére és szervezésében. Egyhetes tanfolyamot tartott romániai, ill. medgyesi gázszerelők részére.

A kapcsolat némiképpen lanyhult, mert az ottani választásokon 1996-ban Jakabot — az addigi „mozgató rugót” — nem erősítették meg tisztségében. Az erdélyi város új vezetősége pedig nem tudott magyarul. A 2000. évről szóló soproni jelentés csak a medgyesi polgármester soproni látogatásáról tud beszámolni. Hiába, ami egy ember lelkesedéséhez, munkabírásához kötődik, azt a kapcsolatot — ha az illető valamilyen okból kidől a sorból — nehéz fenntartani.

Maurer Péter budapesti hagyományőrző matróz apja medgyesi volt. Tengerész emlékek képeslapon címmel rendezett kiállítást 2003-ban, Gimesi Szabolcs javaslatára a két testvérvárosban. A támogatásért köszönetet mond. A Medgyesi Magyar Vegyeskórus 2002. március 23-án ünnepli tízéves fennállását. Teodor Ploeanu polgármester hívja a Pedagógus Kórust kétnapos látogatásra. Július 14—23. nemzetközi fotótábort rendez Medgyes, diákok számára. Négyen mennek, Tóth József tanár vezetésével. Még Gimesi támogatja őket. Öt képzőművészt hívnak az erdélyi városba, de csak hárman jelentkeznek a július 29—augusztus 10 közötti önköltséges rendezvényre. A három képzőművész aktívan vett részt a tábor életében. Sopron viszont a Barokk Nemzetközi Képzőművészeti Alkotó Tábort szervezi július 12—19-re. 42 000 Ft a személyenkénti költsége.

Németh Éva hívja Jakab Eleket és feleségét a SÜH megnyitójára 2003. június 20-ra. Jönnek. Ploeanu is elfogadja a meghívást. Küldöttség utazik az ottani Magyar Napokra októberben. 17-től 21-ig tartózkodik ott a soproni küldöttség, Boros László vezetésével. A testvérvárosi szerződés közel 10 éves jubileumát is ünneplik.

2004. június 30-án új polgármester jelentkezik Medgyesről. Daniel Thelmann mérnök. Németh Éva annak örül, hogy György Emília személyében magyar a levelezője. A Szeben Megyei Magyar Napokra delegáció utazik Medgyesre, 2004. november 12—14-re. Kérdezik, mit vihetnének a fiataloknak. Könyvet, valami ajándékot, vagy anyagi támogatást?

A kapcsolatok tovább folytatódnak. A Kisalföld 2005. június 21-én „Megújították a testvérvárosi szerződést” címmel számol be arról az ünnepélyes találkozóról, amelynek fő tárgya a bő tíz évvel korábban kötött testvérvárosi szerződés megújítása. Erre a soproni városházán került sor. Jelentősége pedig az, hogy Magyarország uniós tagságával megváltoztak a körülmények. Ezentúl Sopron is lobbizhat Románia 2007-re tervezett belépése érdekében. S azért is, hogy megépüljön az észak-erdélyi autópálya. Ezzel közelebb kerülhet egymáshoz a két város, földrajzilag is. Sopron onnan az iparfejlesztés modelljét veheti át, mi pedig a múlt örökségének megőrzését, illetve megmutatását adhatjuk cserébe. A hatvan tagú küldöttség a Soproni Ünnepi Hetek megnyitójára érkezett. Az ő kedvükért helyezték át szombati napra az egyébként szokásos péntek helyett ezt az eseményt. Thelmann Daniel polgármester az ünnepi fogadáson a németül tanuló diákoknak és intézményeiknek kapcsolatát hangsúlyozta. Természetesen szükséges a román tanítási nyelvű iskolák bevonása is. Így lesznek nyitottabbak és megértőbbek a magyarok iránt. A küldöttség a soproniak májusi látogatását viszonzta. Soproni diákok jártak Medgyesen, matematika versenyen, Még a tanév előtt onnan is jönnek fiatalok Sopronba.

A három város szövetsége.

Sopron, Kismarton, Bécsújhely évszázadok óta hol szorosabb, hol lazább összeköttetésben állt egymással. Ennek a régió lakói a politikai változásoknak megfelelően, vagy éppen szemben velük, mindig is „beszélő viszonyban” voltak egymással. Kereskedők, iparosok rótták a régió országútjait, s a kultúra, a sport, egyáltalán a társadalom számon tartotta a másik népcsoport életének eseményeit, s részt vett azokon. Ez a vasfüggöny idején sem sorvadt el teljesen.

Gollnhofer visszaemlékezése szerint már a 60-as évektől volt kapcsolat az ifjúsági szervezetek között. Az osztrák FDJ és a magyar KISZ között évente egy-két alkalommal busznyi létszámmal szerveztek cserelátogatásokat. Tovább fejlődött ez a nyolcvanas években Wiener Neustadt és Sopron között a sport és a kultúra terén egyaránt.

Alulról jött kezdeményezésként értékelték — az is volt (Szalay Csabának köszönhető) — az 1987. december 11-én megalakult Corvinus Magyar—Osztrák Baráti Kört. Bécsújhelyen (Wiener Neustadt) ugyanekkor szerveztek hasonló nevű társaságot. A két város közötti történelmi összeköttetés Mátyás király személye. Nálunk készült föl Bécs elleni hadjáratára, Bécsújhelynek pedig, miután a város 1487-ben meghódolt előtte, nemcsak kiváltságait biztosította, hanem értékes serleget is adományozott, amit máig nagy becsben tartanak. Némi számolással rá lehet jönni, hogy a társaságok megalakulása szép kerek évfordulóhoz köthető.¹¹⁶

A Kör célja: „a népek barátsága szellemében ápolni a több évszázados magyar —osztrák kulturális hagyományokat, társadalmi, gazdasági és sport-, valamint jószomszédi kapcsolatokat. Éves program alapján, közös érdeklődésnek megfelelő kulturális, szakmai és sportprogramokat, rendezvényeket és találkozókat szervez.” Számos autóbusz-kirándulást indítottak. Nagy volt irántuk az érdeklődés, hiszen akkoriban kezdtünk szabadabban mozogni a határon túl. A két kör mindazt megszervezte saját hatáskörben, ami tulajdonképpen testvérvárosi hivatalos feladat lett volna. Előadások, hangversenyek, összejövetelek, kiállítások, vásárok dátumai sorakoznak a beszámolóban.

Ha némileg csökkent mozgalmassággal, a két egyesület ma is működik. Talán legjelentősebb lépése volt a kapcsolatfelvétel a bécsújhelyi kórházzal. Ezt igen jól kamatoztatták a soproni kórház-rekonstrukció megindulásakor. Hirschler Rezső polgármesternek fontos szerepe volt ebben. A három város a mi vértelen rendszerváltásunk után úgy került még közelebb egymáshoz, hogy felmerült Bécs és Budapest színhellyel 1995-re világkiállítás rendezése.

Markó József, Sopron akkori tanácselnöke, 1988-ban felkereste Eisenstadt (Kismarton) polgármesterét, aki örömmel fogadta a javaslatot a három város együttműködésére. Kiderült, hogy Kismarton és Bécsújhely között — mivel két különböző tartományhoz tartoztak —, addig semmilyen érdemleges kapcsolat sem volt. Markó kezdeményezésére összeült a három vezető. Előbb Sopronban, majd Bécsújhelyen megállapodtak négy (igazgatási, gazdasági, sportbeli és kulturális) bizottság felállításában. A hivatalos kapcsolat Bécsújhellyel, a világkiállítás elmaradása (és az ottani polgármester-váltás) következtében, lanyhult, de Kismartonnal megmaradt.

A tervezgetés időszakában kezdték hangsúlyozni a térség diplomatikusan találó elnevezését, a Pannon régiót. Annak a területnek a falvai, amely terület belátható a Károly-magaslat kilátótornyából, főleg a bor, a kékfrankos révén, mára már nemcsak

¹¹⁶ Az alakulásról lásd Metzl János: A „Corvinus Magyar—Osztrák Baráti Kör” megalakulása Sopronban és első évi működése. Soproni Szemle XLIII. évf. (1989), 278—281. o. Az osztrák testvéregyesület Österreichisch—Ungarisch Corvinus Kreis néven 1988. március 4-én alakult meg.

levelező-viszonyban vannak Sopronnal. Fúvós zenekaraik, kórusaik meg-megjelennek a városi ünnepeken. Az pedig ma már olyan természetes, hogy polgárai ki-be járnak a határon, hogy a helybelieknek számolniuk kell jelenlétükkel fogorvosi rendelőben éppúgy, mint az üzletek pénztárai előtt, vendéglőkben, vagy zeneiskolai beiratkozáskor. És akárminek hívjuk, akárminek is tulajdonítjuk, ez most már így lesz természetes. A kézbesítő megjelenik az ajtóban a reklámújságokkal. Nur für eine Familie. S abba beletartozom én is.

A bor és a Pannon Régió:¹¹⁷ Eisenstadt/Kismarton

Kismarton a sok kormányhivatal és központi intézmény ellenére sem nagy város. Kulturális centrummá elsősorban a hatalmas Esterházy-kastély és díszterme teszi. Az pedig szinte nevetséges, milyen kis vicinális köti össze a vasúthálózattal, a GYSEV¹¹⁸-vel és egyben az állammal is. Ám autóval, autóbusszal Sopronból húsz perc alatt kényelmesen elérhető. Ami a soproniaknak fontos: kultúrában Haydn zenéje (bár inkább onnan ide), oktatásban a német nyelvtanulás¹¹⁹ és egyéb kapcsolatok iskolák között, gazdaságban a kereskedelem.

Sokszor hivatkozunk Josef Haydnra, a 18—19. század rohraui¹²⁰ születésű nagy mesterére, aki Fertőd és Kismarton Esterházy-kastélyai között ingázott évtizedekig, s utaztában állítólag Sopronban szállt meg. Az amerikai Classical Music Festival művészei évek óta tartanak kurzusokat Eisenstadtban. 2002 augusztusában ingyenes előadással jelentkeztek a soproni evangélikus templomban. Josef Haydn A teremtés c. oratóriumát mutatták be. (A „transzfer” 130 személy részére és a vacsora kereken 400 000 Ft-jába került a városnak.) 2005 augusztusában ismét megjelentek, ezúttal a Pannónia Széchenyi-termében, hogy ugyancsak ingyenes hangversenyt tartsanak.¹²¹

Részben Kismartonhoz, részben Sopronhoz kötődik a Großhöflein (Nagyhöflány) faluban lakó zongoraművész, Szelényi László, évente megismétlődő Musik in Herbst c. sorozata nagyzenekari és szólóestekkel. Erős összeköttetést tapasztalhatunk a két város múzeumi és a levéltárak kutatói között. Kiállítási tárgyak cseréje, kiadványok bemutatása napirenden van. Sopron, mint hajdani megyeszékhely, őrzi volt községeinek, a mai Észak-Burgenlandnak, Trianon előtti egész közigazgatási iratanyagát. Levéltárába járnak kutatni azok az osztrákok, akik lakóhelyük történetét írják meg (vagy egyes intézményekét, egyesületekét, legyenek

¹¹⁷ Beszélhetnénk még a környék kisebb településeinek kapcsolatáról Sopronnal. Pl. Deutschkreutz/Sopronkeresztúr, Gols/Gálos, Wiener Neudorf, Oberpullendorf/Felsőpulya, Ruszt stb. Ezek még inkább csak egyes eseményekhez kötődnek, nem válnak hivatalos formájúvá. Lényegük azonban egy szóval is jellemezhető: a kékfrankos.

¹¹⁸ A rövidítés E-je véletlenül sem Eisenstadt, hanem Ebenfurth, mert a Győr—Sopron—Ebenfurti Vasút Rt.-ről van szó. A város neve egyébként th-val írható, de a vasúttársaság h nélkül vette be alapító okiratába. Ugyanezért a rövidítés y-ját — szemben a ma érvényes Helyesírási Szabállyattal — kicsivel írják a hagyományőrző vasutasok (Gysev).

¹¹⁹ Már óvodában. Az Ady Endre úti óvodában kismartoni óvónő tanítja németre a gyerekeket. CyberPress.Sopron, 2002. 01. 09.

¹²⁰ Az alsó-ausztriai Rohrau éppúgy a régióhoz tartozik, mint Liszt szülőhelye, Doborján.

¹²¹ Beethoven: Coriolan-nyitány, Haydn: Esz-dur szimfónia, Mozart: Rekviem.

azok tűzoltók vagy dalárdák, különösen jubileumok alkalmával). Ne feledkezzünk el a sportról sem. A GYSEV teniszezői — hivataloskodás nélkül, igaz baráti kapcsolatokat teremtve — rendszeresen mérkőztek az osztrák határőrség tisztjeivel a hetvenes és még a nyolcvanas években is.¹²²

A testvérvárosi téma mégis egészen új keletű. Közvetlenül megelőzte a barátsági oklevél 2002. január 7-én. Ezt akkor azért sürgették, hogy még a kapcsolatért annyit fáradozott kismartoni polgármester — Alois Schwarz — írhasa alá, mielőtt nyugdíjba megy. Folytatás: bizottságok dolgozták ki az együttműködés pontjait. Küldöttségek jöttek-mentek. Még ilyen apróság is szóba került: jöhet-e át a határon Sopronba egyenruhában egy magas rangú katonatiszt és a rendőrfőnök? Hivatalos válasz: jöhet, de fegyver nélkül.

Az ünnepélyes aláírásra 2002. június 22-én különvonat vitte Sopronból az érdeklődőket a tartományi székhelyre, ahol Soproni Napot tartottak. Sopronban június 29-én került sor az aláírások megerősítésére. Az akkori soproni polgármester különösen a bor körüli ceremóniákban jeleskedett. Meg is lett az eredménye: az Európai Borlovagrend nagy ünnepségén, 2002-ben, a Borlovagrend Keresztjével tüntették ki. A rendezvény egyik pontjaként kikiáltották az Európai Szüretet. (Sopron az egyetlen EU-n kívüli tagja az Európai Borvárosok Szövetségének, a RECEVIN-nek — állapítják meg 2000-re. Kétségtelen érdeme ez a polgármesternek. Nagy elődök folytatója. Sopron városa a középkortól kezdve bordiplomáciával érte el sikereit. Sopron akkor elveszítette Wiener-Neustadttal a hasonló kötés lehetőségét. Talán lesz még rá alkalom.

Eisenstadtban 2002. november 19-én már a két új polgármester — Peter Nemeth és Walter Dezső — nyitotta meg a Fotokunst aus Sopron und Eisenstadt c. kiállítást, a Fotokreis Eisenstadt és a Soproni Fotóklub 1906¹²³ szervezésében.

Hogy kinek mi az érdeme benne, mindenesetre 2001. szeptember 8-án 8—20 órára ideiglenes, vízummentes átkelést biztosítanak a határőrség és a vámósok Sopron-Brennberg és Ritzing között, a B 32/20 határkőnél. (Ritzing szénbányászata a brennbergi szénvagyonon alapszik. Ez a határ alatti összeköttetés volt az egyik oka a magyar oldal szénbányászatának leállítására a Rákosi-időkben.) Egy korábbi — 2001. augusztus 17-i — feljegyzés szerint csak 3—500 m útburkolat hiányzik az innen is, onnan is meglévő út között. Úgy képzelik, hogy aki ott kerékpáros bejön, végigkerekedik a városon és a Fertő körüli kerékpárúton térhet vissza Ausztriába.

Egy kis kikapcsolódás (Diplomataszüret)

A Magyar Határőrség már negyedik alkalommal rendezi meg a Diplomataszüretet — szól a szervezők levele Walter Dezsőnek.¹²⁴ A 2004. szeptember 25-én a Gangl dűlőben tartandó rendezvényre Budapestről három nagy busszal és számos személyautóval indul útnak 78 vendég, köztük 7 nagykövet, védelmi és rendészeti attasék, a határőrségtől és a Belügyminisztériumból számosan. Összesen 110 részt vevőre tervezik a megmozdulást. Nagycenken üdvözlí a karavánt a soproni polgármester. A szüret helyszínén sátrakban előbb

¹²² Molnár András visszaemlékezése 2003-ban.

¹²³ Makacsul ragaszkodnak ehhez az alapítási évhez, pedig 1902-ben alakultak meg. Lásd Soproni Szemle XXXIV. évf. (1980), 248—255. o.

¹²⁴ Dr. Gimesi Szabolcs közlése szerint már 1999-ben volt ilyen rendezvényünk.

reggelit kapnak a Terciától, majd egy óra hosszat ténylegesen szüretelnek vödrökkel, késekkel, metszőollókkal, a sportos ruhában megjelentek. (Két hordozható WC biztosítva.) Ezután borkóstoló következik, majd húsz perces néptáncbemutató. Végül a Tercia Hubertus Étteremben ebédelnek, s 17 órakor visszaindulnak a fővárosba. (Integetés-felelős Wilfing Ferenc.) A soproni vezetőségnek az ebéd alatt lesz alkalma megfelelő pohárköszöntővel felhívni a figyelmet a város idegenforgalmi előnyeire. Nyomatéku ajándék-csomagot adnak a vendégeknek (bor, névjegykártya, CD, hölgyeknek felirattal ellátott, fadobozos Harrer-torta). A polgármester október 7-én köszöni Béndek József határőr-vezérőrnagynak a jól sikerült kirándulást.

A legújabb: Eilat

A kapcsolatot a Pláza építtetője és első tulajdonosa javasolta, mert megtetszett neki Sopron. A palesztin—izraeli összecsapások miatt késett a folytatás. Gimesi 2000. július 25-én írja Gabi¹²⁵ Kadoshnak, Eilat polgármesterének, hogy reméli, decemberre meggyógyul és elmehet Eilatba. Majd szeptemberben adja meg a pontos idejét. Kadosh december első felét javasolja. A soproni delegáció az év végén valóban ellátogat az Izrael legdélibb csücskén lévő Vörös-tengeri üdülőhelyre, ahonnan 2001 tavaszára várják a polgármestert, gazdasági szakemberek és egy folklóregyüttes társaságában. Szeretnék aláírni a partnervárosi szerződést. A tervezetet egyeztetésre és jóváhagyásra már elküldték — tájékoztatja Stöckert Tamás az önkormányzat közgyűlését 2001 februárjában.¹²⁶ „A két város közös célja a barátság, testvériség és a béke erősítése: diákok, művészek, tudósok és a gazdasági élet szereplőinek cserelátogatásaival” — írják a tervezetben.

2004. július 4-től 6-ig eilati delegáció járt Sopronban. J. Pri-Gal nyugalmazott nagykövet mint a város külügyi bizottságának elnöke és Dov Ramati konzul vezették. Látogatásuk célja a testvérvárosi szerződés előkészítése volt, de egyúttal részt vettek a Papréten felállított Holocaust-emlékmű avatásán, s ott alkalmuk volt Hiller István kulturális miniszterrel szót váltani. Ennek a látogatásnak hatásaképpen Sopron megyei jogú város közgyűlése 2004 szeptemberében felhatalmazta Walter Dezső polgármestert a testvérvárosi szerződés megkötésére. Legújabban megérkezett Eilatból az ottani hasonló határozatról szóló értesítés. Már csak az ünnepélyes aláírások időpontjainak kijelölése volt hátra, hogy Eilat és Sopron testvérvárosi kapcsolatba léphessen. A Kisalföld 2005. április 25-én számolt be arról, hogy a soproni önkormányzati küldöttség aláírta a szerződést Eilatban. Az üdülőváros főterén nagy tábla hirdeti, hogy Sopron a tizedik a testvérvárosaik sorában. Walter Dezső az újságírónak elmondta, hogy a két város polgárai közti csereüdvözléseket biztosítják, az eilatiak pedig támogatják a zsinagóga felújítására létrehozandó alapítványt. Különböző gazdasági lehetőségekről is tárgyaltak, de a kultúrát sem mellőzik: onnan még ebben az évben zenekar keresi föl Sopront.

Augusztus vége felé eilatiak látogattak a városba, s nagy sikerű műsorral hálálták meg az őket fogadó soproniak fáradozását. Örömteli meglepetés volt számukra, hogy minden ellenkező híreszteléssel szemben, amely a soproni zsidók számát hat-hét igen öreg emberben határozta meg, itt élénk hitéletet élő, hatvannál

¹²⁵ Félreérthető név, nem Gabriella, férfi az illető.

¹²⁶ Partnerségi-Okirat. Eilat és Sopron városok közötti oktatási, kulturális, gazdasági együttműködésről a címe ennek a tervezetnek. Fejlesztési és szorosabbra fűzni kívánják a kapcsolatokat az erdészet, művészet, oktatás, sport és turizmus területén.

is több tagot számláló hitközséget találtak. Így még nagyobb derűlátással néznek a közös jövőre.

Levelezések onnan ide, innen oda:

1. Brennbeg írja Brennbegnek

Valaki fölfedezte, hogy nemcsak Sopron határában van Brennbeg, de Németország földjén is épült egy. Nosza levél nekik, nem akarnak-e szorosabb kapcsolatba kerülni az itteniekkel?¹²⁷ Taschner tudósítást küld, hogy a Barbarafest jól sikerült, legközelebb a volt Kaszinóban lesz. Gimesi polgármester pedig megerősíti, hogy a Partnervertrag júliusig alá lesz írva. A referens példaként elküldi a Bad Wimpfeni testvérvárosi szerződés másolatát.¹²⁸ A „jó mindenhova” jeligével használt szöveg szerint a közös munkálkodás területei: önkormányzat; gazdaság; képzés, kutatás és tudomány; kultúra, művészet és sport; kapcsolatok polgárok és szervezetek között.

Sopron várja a javaslatokat. Ők mindenesetre készek arra, hogy nyárra egy hétre 5 diákot meghívjanak Sopronba. Ismerteti a Sopron-Brennbegi nemzetiségi iskolát. Augusztusra, a templomi búcsúra meghívják a Bauerntheatert. Választ vár mielőbb, létszám megadásával. Kvízt tartanának itt, s a három győztes gyereket egy hétre meghivatnák német földre.

A válasz nehezen születik. Megkapták a szerződésmintát, de ez sok nekik, hiszen alig 1720 lakosú kis önkormányzat az övék.¹²⁹

Ez is valami: tíz sopron-brennbegi diák három pedagógussal (egyikük az igazgató) utazik a német Brennbegbe, iskola-látogatásra, s nagyon örülnének, ha az ottani gyerekek szülei látnák őket vendégül.¹³⁰

1998. szeptember 4—6-ra — a német kulturális napokra — újságírókat hívnak Sopronba.¹³¹

1998. november 26-án gratulál Fritsch brennbegi polgármester Gimesinek ahhoz, hogy újra megválasztották. Igyekszik a Borbála-ünnepre Sopronba.¹³²

A német Heimat und Trachtenverein Burglinden Brennbeg e. V. 1999-ben ünnepli 30 éves fennállását, összekötve a Niederbayerisches Gautrachtenfest 1999-cel, július 23—26-án. Erre számos egyesületet hívnak meg, a sopron-brennbegit is, legfeljebb 20 taggal, magánszállásra.¹³³ Az 1999. évi önkormányzati beszámoló szerint Sopron abban az évben együttműködési szerződést kötött Brennbeggel, Sopron-Brennbeg képviselőjében. (De testvérvárosi szerződést még nem.)

¹²⁷ 1996. dec. 12-én írja Taschner Tamás mint kultúrreferens.

¹²⁸ Lehet, hogy az meg a kempteni másolata, mivel Kemptennel a szerződés előbb kötött meg, mint Bad Wimpfenel.

¹²⁹ Wilfried Fritsch polgármester levele 1997. máj. 4-ről.

¹³⁰ 1998. márc. 16.

¹³¹ Taschner 1998. júl. 17. Ugyanakkor a többi partnervárosból is várnak a Német Kisebbségi Önkormányzat Kulturhetére újságírókat.

¹³² Borbála a bányászok védőszentje. A sopron-brennbegi szénbánya ugyan már 1952 óta nem üzemel, a zömükben német származású bányászok leszármazottjai azonban még ott élnek.

¹³³ 1999. márc. 9. A Lajtha László Néptáncgyűttes ottani vendégszereplése a válasz erre. Az önkormányzati beszámoló ír róla.

A német polgármester az új soproni referensnek, Kovács Árpádnak írja 2001-ben, hogy „Thomas Taschner war dabei ein Problem”, ha most Kovács az utód, talán élettél lehetne megtölteni a partnerségi kapcsolatot.

Talán ezért is: Fritsch boldog új évet kíván 2002. január másodikán.

A polgármester 2003 őszén, a Burgfesten jól szerepelt Lajta együttes dicsérete után egy lélegzetre panaszkodik, hogy a két város közötti kapcsolatok részben abbamaradtak, részben az elöregedés miatt egyre nehezebbek¹³⁴. Végre Reinhard Schiegl 2. polgármester eljön az EU-csatlakozás megünneplésére. És egy 2004. szeptember 26-ra keltezett meghívó fekszik a soproni illetékes asztalán: a 2. Spital-Tag (Kórház-nap)-ra.

2. Selmecebánya/Banska Štiavnica jelentkezik

Szlovákiából már jóval önállósulásuk előttről volt némi kapcsolat és érdeklődés Pozsony és Pöstyén részéről. Ez utóbbi küldöttsége akkor járt Sopronban 1968-ban, amikor már sejteni lehetett, készül valami Csehszlovákiában. A drámai események elsodorták a barátság apró megnyilvánulásait. Következő adatunk 1999-ből ered.

Ötoldalal, szlovák nyelvű irat jelzi, hogy mindkét „primátor”, Gimesi Szabolcs és Marion Lichner elkötelezett az együttműködésre. Ezt csak egy levélváltás követi a forrásaimban: Gimesi 2002-ben ír a selmeci polgármesternek. Közli vele a honlap címét és küld prospektusokat. Ezt köszöni a címzett és megjegyzi, hogy a Visegrádi Együttműködési Alap anyagi támogatására számít.¹³⁵ A kapcsolatot a két evangélikus líceum és a bányászati múzeumok szorgalmazták, az egyetemmel együtt.¹³⁶

A kapcsolat a múlt miatt nem lehet egészen felhőtlen. Hiszen a szlovák városban volt Nagy-Magyarország idején a Selmeci Akadémia, amely Trianon után Sopronba menekült, azzal a műemléknek nyilvánított könyvtárral, amelyet hosszú ideig visszakövetelt a Csehszlovák állam Selmecnek.¹³⁷

3. Sosnowiecben magyarul tanulnak

Jerzy Magner levele egy lengyel városból érkezett. Sosnowiec Katowice melletti nem akármilyen város. Több mint 240 000 lakosa van, és szeretnének magyar testvérvárosra találni. Tudják, hogy Sopron nyitott az ilyesmire, de arról is értesültek, hogy eddig még nem tett szert lengyel partnerre.

Sopron környékén is voltak lengyel hadifogolytáborok a második világháborúban, ahonnét sorra segítették a németek elől ide menekült lengyel katonatiszteket abban, hogy Jugoszlávián át a szövetségeseikhez érhessenek el.

¹³⁴ 2003. október 8-i levél.

¹³⁵ Gimesi levele: 2002. febr. 19., a válasz: 2002. márc. 15.

¹³⁶ Dr. Gimesi Szabolcs közlése 2005. január.

¹³⁷ Hiller István: Hazánk első szakkönyvtárának kialakulása. Az Erdészeti és Faipari Egyetem könyvtárának története. Sopron, 1975.

Rövid (1939—1941-ig tartó) majdnem-semlegességünk korszakának ezt az országos tevékenységét pozitívan értékelik mindenütt, ahol még emlékeznek rá.¹³⁸

4. Fejlődő kapcsolatok a lengyel Olsztyn városával

Olsztyn (Allenstein) 1353 óta város, később a német lovagrend befolyása alatt, utána Kelet-Poroszország részeként élte életét a második világháború végéig, amikor Lengyelország fennhatósága alá került. Jelenleg 180 000 lakosa van, Számos iskolája révén inkább iskolaváros, mint ipari központ. Vajdasági székhely, közlekedési csomópont. Nagy károkat szenvedett a háború folyamán. Számos óvárosi patríciusházat építettek újjá a háború után. Értékes műemléke a káptalanvár és a Szent Jakab-katedrális. A várostól délre aratott megsemmisítő győzelmet 1914 augusztusában az orosz cár egyik hadseregén Hindenburg, az ún. tannenbergi csatában. (Ennek köszönhető főparancsnoki kinevezését, majd mint dicsőség övezte hadvezér, a háború után a köztársasági elnöki funkciót. Ő adott megbízást Hitlernek kormányalakításra, s ezzel uralomra segítette a nemzeti szocializmust.)

A soproni magyar—lengyel baráti társaság (elnök: Kiss Danuta, titkár: Szabó Katalin) 2001-ben vette föl a kapcsolatot a Bátori András püspök Lengyel—Magyar Baráti Társasággal, amelynek székhelye Olsztyn. 2004. május 20-ra terveznek egy színvonalas képzőművészeti kiállítást a Rynek Galériában. Fénykép (Duits Pál fotói), grafika, szobrok (Kutas László alkotásai, de a kisebb méretűek), érmek ne legyenek, mert nincs arra helyük, festmények, úgy 30—40 darab összesen. A lengyelek az előző évben jártak Sopronban, az Ünnepi Heteken. Walter Dezső megköszöni a bemutatkozás lehetőségét, s várja a lengyeleket 2005-re.

Végül Sass László vezetésével, Kis Danuta tolmácsolásával Németh Éva, Giczey János festőművész, Magyar Mónika, Kutas László, Sulyok Gabriella, Szócs Géza grafikus, Szücsy Róbert és Parragh János sofőr indul busszal 2004. május 20-án, haza 25-én jönnek. Jó lenne, ha a kint levő anyagot más városokban is bemutatnák. A kissé későn támadt ötlet megvalósítása csak szeptemberben lehetséges, most mindenki szabadságon van, jelzi a Varsói Magyar Intézet igazgatója, Szalai Attila. Különben Varsó lehet. A Kisalföld tudósítása szerint az olsztyni kiállítás igen jól sikerült.

6. Szép város Veliko Turnovo

Szófia és Várna között feleúton található Bulgária hajdani, műemlékekkel teli fővárosa.¹³⁹ De ki kereste Sopronból? Az előző kormányzó párt kifejezett kívánságára kellett volna Sopronnak testvérvárossá fogadnia. A küldöttség élén 2002 márciusában tárgyaló Tengerdi alpolgármester akkor — a választások előtti felfokozott hangulatban — csak együttműködési megállapodás tervezetig jutott el. A soproniak március 20—24-i turnovoi tartózkodásakor avatták fel a város ünnepén Dunyov István (1816—1889) emléktábláját, amelyhez Sopron is hozzájárult. Dunyov Kossuth, majd Garibaldi főtitkárja volt. Az együttműködési megállapodást 2002.

¹³⁸ A megyénkbeli lengyelekről lásd Soproni Szemle XXVII. évf. (1973), 244—253. o. és XXVIII. évf. (1974), 134—152. o.

¹³⁹ Tárnovo, sőt Tirnovo formában is.

augusztus 28-án kötötték meg. Az egész a kábítószeres fogyasztásának, illetve terjesztésének megelőzéséről szól. 2002. augusztus 22-től lenne érvényben, de hiába jön onnan delegáció a következő évben (már az új soproni vezetőség meglátogatására) és megy oda, Rumen Rashev polgármester kénytelen megállapítani, hogy a témában semmit sem haladtak előre.

Valami mozgás az angol nyelvű iskolák kapcsolat-keresésében tapasztalható. Megalakult Sopronban a Bolgár Kisebbségi Önkormányzat. Javasolják a turnovói iskolának, hogy vegye föl a kapcsolatot a Berzsényi Gimnáziummal, vagy a Széchenyi Gimnázium tanáraival és diákjaival. Egyébként az Önkormányzat elnöke Irinkov ügyvéd.

Rashev meghívja Walter Dezsőt és még egy hivatalos személyt a 7. Veliko Turnovói Nemzetközi Folklór fesztiválra. Rajtuk kívül a Pendelyes Néptáncegyüttes utazna ki. Előbbiek repülővel, utóbbiak autóbusszal. Végül is Hegyi Ferencsel mint vezetővel együtt nyolcan repültek Bécsből Szófiába, egy pedig a táncosokkal busszal utazott 2004. július 17-én, és maradtak 24-ig¹⁴⁰. Nagyon meg voltak elégedve a hang- és fényjátékkal, a Sipka-szorosba kért kirándulással, egyéb rendezvényekkel, a fogadtatással, a szolgálatkész tolmácsnővel. A megbeszéléseken felmerült, hogy lehetne iskolák közötti internetes kapcsolat, a sportban a labdarúgás és kosárlabda terén. Tapasztalatcsere képzelhető el a közművesítés, a környezetvédelem és a közös pályázatok témájában, vagy múzeumok között, közös képzőművészeti kiállításokkal. A soproni küldöttség átadta ajándékait, pl. a Sopron Ortofoto c. kiadványt. Arra azonban nincs felelet, hogy miért torpant meg a drogok elleni közös fellépés, s miért nincs visszajelzés sportvonalon.

Az élet nem áll meg. Befejezés

2002. december 13-tól 15-ig a belga Eupen városában karácsonyi vásárt tartottak. Ezen — Magyarország képviseletében — a soproni Pendelyes Kulturális Egyesület táncosai¹⁴¹, ütösök és képzőművészek (köztük Gáspárdy Tibor Sopronból) mutatkoztak be a német közösségnek. A műsor első napján aláírták Magyarország és a Belgiumi Németajkú Közösség Kormánya között létrejött együttműködési megállapodást. Ennek a vendégszereplésnek a létrejötte nyilván olyan kapcsolatokon múlt, amelyekről nem biztos, hogy levelezés maradt fenn. Azt még csak tudjuk, hogy a megállapodás magyar aláírója (a soproni származású [ifj.] Hiller István államtitkárként) és Sopron új polgármestere (Walter Dezső) nem lehetnek idegenek egymás számára, de azt innen végképp nem következtethetjük ki, hogy Eupenben ki csapott a homlokára: a Pendelyes egyesület nélkül egy lépést se! Persze nem cövekelünk le ennél a kérdőjelnél. Nézzünk végig a testvérvárosok kapcsolatainak történetén. Nem sokra jutunk, ha csak a megmaradt írásbeli anyagból próbálunk építkezni. De hiszen nem is az írásbeliség a cél. A közvetlen személyes ismeretség, találkozások, megbeszélések, tervezések és elhatározások előzik meg a látható rendezvénysorozatokat egymásutánját. És tartják életben. (Különben

¹⁴⁰ A Jakab utazási iroda bonyolította le 35 személy utaztatását közel egymillió forintért.

¹⁴¹ A soproni Pendelyes Kulturális Egyesület 1995-ben alakult. A táncos gyerekek szülei hozták létre, hogy anyagi és erkölcsi háttérrel biztosítsanak a táncsoport hagyományörző tevékenységének. A cégbíróóság 1998-ban közhasznú egyesületté nyilvánította. Elsősorban a néptáncgyűttest támogatja. Művészeti vezetője: Sipos Ferenc. Kiemelkedő rendezvénye a soproni Gyermeknéptánc-fesztivál 1994 óta. Nyaranta táborokat szerveznek.

Sopronnak az a kísérlete, hogy testvérvárosi kapcsolatba lépjen Eupen városával, meghíúsult¹⁴².)

Sopron megyei jogú város mai vezetői — költségkímélés és hatékonyság céljából — a testvérvárosi kapcsolatokat az éves műsornaptárban pirosbetűs Soproni Ünnepi Hetekre kívánják összpontosítani. A június végétől július közepéig tartó háromhetes rendezvény-sorozat egyik hetét szentelnék a baráti önkormányzatoknak úgy, hogy évenként egy-két város jelentkezne kulturális és sport egyesületeivel, érdeklődésre számot tartó kiállításával. Hivatalos látogatások csak azért és csak annyira szükségesek, amennyire az ügyintézők, levelezők közötti kapcsolat emberibbé, személyesebbé válhat, ha kimozdulhatnak a számítógépek mellől, és egymás szemébe nézhetnek. A hangsúly a civil szféra mozgásának a támogatásán kell, hogy legyen.

Ezt fejezi ki a 2001-ben alapított Pannonisches Verfassungsforum, amely — a magyarokon és osztrákokon kívül — Szlovénia, Horvátország és Szlovákia nyugati területeinek bevonásával akarja az emberek mindennapjait az egymás megismerésére, megbecsülésére és segítésére irányítani. Evégből díjazni fog ifjú kutatókat, hogy a Pannon alkotmányt dolgozzák ki.¹⁴³ További közelítés az egyszerű emberekhez a Regionális Központok a Hálózaton (RIM) létesítése. Ez a kelet-ausztriai határvidék, a magyar, a szlovák és a cseh határ menti régiók tapasztalatcseréje, párbeszéde és továbbképzési lehetősége, kisebb települések összefogása. Ennek megszervezésével Bruck an der Leitha/Lajta-Bruck önkormányzata megbízta az Ausztriai Ökológiai Intézetet.¹⁴⁴ Egymás megismerése, a másság tudomásul vétele, barátságok és összefogás, különösen a ránk szabaduló terrorizmus idején, egyetlen útja az emberiség és a világ megmentésének. Sajnos ezek a szavak túl nagyok, s a tetteink túl kicsinynek látszanak. De nincs más választás. Hinnünk kell abban, hogy a testvérvárosok mozgalma nem kevés és nem hiábavaló. Credo, quia absurdum. Még akkor is hinnünk kell benne, ha időről-időre lehetetlennek látszik is.

Ennek a hitnek bizonyosságaként megjelent a Hírsztár egyik 2005 augusztusi számában Sopron Megyei Jogú Város Közgyűlése Idegenforgalmi és Kulturális Bizottságának pályázati felhívása Sopron testvérvárosi kapcsolatainak támogatására. A pályázat folyamatos, azon részt vehetnek egyesületek, intézmények, egyéb szervezetek, amelyek hajlandók és képesek előmozdítani mindenféle rendezvényt, találkozót, cserekapcsolatot városaink között. A cél nyilván az, hogy ne csak a hivatalosak érintkezzenek a kiválasztott településekkel, hanem legyen most már igazán közügy a szorosabb együttműködés. Ha a felhívásban nem is fogalmazták meg annak remélt eredményét, de mi lehetne más? S ez végső soron gazdasági előnyökkel is járhat.

¹⁴² Eupeni levél 2004. február 18. Többnyelvű nemzetiségi magániskola soproni létesítése ügyében pedig csak tapogatózások folytak.

¹⁴³ Első összejövetelüket Kőszegen tartották 2002. febr. 28-án. 2002. máj. 16-ra Sopronba hívták megbeszélésre az érdeklődőket Sopron önkormányzata, a Burgenländisch-Juristische Gesellschaft (Burgenlandi jogászegyesület) és az Europahaus Burgenland (Burgenlandi Európaház). Ezen a tanácskozáson a Pannonisches Verfassungsforum (Pannon Alkotmányozó Fórum) céljairól és az Európai Konvent munkájáról folytattak eszmecserét.

¹⁴⁴ A regionális központok listáján Csorna, Kapuvár, Kőszeg, Mosonmagyaróvár, Pápa, Sárvár, Sopron szerepel magyar részről. Osztrák részről Wiener Neustadt/Bécsújhely is, de Eisenstadt/Kismarton nem. <http://www.rinat.hu/rin/raumhome.phtm>.

Végül köszönetemet fejezem ki azoknak, akik az Önkormányzatnál és a Levéltárban segítettek. Elsősorban Németh Éva szakreferensnek köszönöm nélkülözhetetlen segítségét — írtam 2003 végén. Ezt most, 2005-ben csak megismételhetem, miután beépíthetem a szövegbe az újabb fejleményeket. Arra azonban nem vállalkozhatom, hogy valamennyi résztvevőt kikérdezzem, s minden egyes eseményről részletesen beszámoljak. Nemcsak azért, mert ez az anyagot áttekinthetetlenül felduzzasztaná, hanem azért is, mert erre nekem már nincs elég energiám. Arra sincs, hogy évről-évre hozzáragasszam az újabb történéseket. Biztos vagyok benne, hogy lesz erre alkalmas fiatal kutató.